41 (5

៥

កម្ពុជសុរិយា

គ្រួមជំនុំទំនៀមទម្លាប់
COMMISSION DES MOEURS & COUTUMES

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយខាងសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រ

ចេញរាល់ខែ ពី ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

អត្ថបទ — ផ្នែកសាសនា — ទំព័រ

១— សេចក្ដីក្លាហាន សហ. ផេង ជ្រីវ រៀបរៀង ៤៦៧

២— រឿងសុតនបណ្ឌិត សហ. ហេង សមអាន នាយទាហានរងកង យោធពលខេមរភូមិន្ទ រៀបរៀង ៤៧៤

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

៣— វចនានុក្រមសំស្ក្រឹត-ខ្មែរ ព្រះមហា ប៉ាង ខាត់ ៤៨៩

៤— វប្បធម៌ មន-ខ្មែរ សហ. ឌឹក-គាម រៀបរៀង ៤៩៣

៥— រឿងសាមកុក (ត) ឧកញ៉ានូ-កន ប្រែរៀបរៀង ៥១០

៦— រឿងព្រោះភ្លាក់នាវាដោយខ្យល់ព្យុះ សហជីវិន ពេជ-សល់ ប្រែរៀបរៀង ៥២១

ផ្នែកកំណត់-ប្រវត្តិការណ៍

៧— ពិធីប្រគល់ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរ ជូនចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលពុទ្ធសាសនា នៅក្រុងហាលេ សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាល្លឺម៉ង់ . . . ៥៣៩

៨— ពិធីនមស្ការសក្យមុនីចេតិយ ៥៤២

៩— សេចក្ដីអំពាវនាវ នៃវិទ្យាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ . . . ៥៥១

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ តម្លៃជារ ២៣០៛០០ ។

ផ្នែកសាសនា

ពាក្យឃាត់មិនឲ្យ	ធ្វើការអាក្រក់
ជាការណាមក	ឲ្យធ្វើល្អទៅ,
ឲ្យដុសខាត់ចិត្ត	កុំឲ្យហ្មងសៅ
បីនេះលោកហៅ	ពុទ្ធសាសនា ។

ប. ព

សេចក្ដីក្លាហាន

ពាក្យថា "ក្លាហាន" នេះ ជាកម្លាំងចិត្តមួយ ដែលអាចតទល់ប្រឆាំងនឹងបច្ចាមិត្រគ្រប់បែបយ៉ាង ។ កម្លាំងចិត្តនេះ ត្រូវបានទុកជាគុណសម្បត្តិដ៏កម្រមួយ បណ្ដាគុណសម្បត្តិទាំងឡាយនៃមនុស្សទូទៅក្នុងលោក ដ្បិតដោយសារតែគុណសម្បត្តិនេះ មនុស្សអាចយកជោគជ័យលើធម្មជាតិបាន ហើយធ្វើខ្លួនឲ្យក្លាយទៅជា "សត្វមួយក្រុម" មានឋានៈសមល្មមគួរនឹងនាមរបស់ខ្លួនដែលហៅថា "មនុស្ស" នោះបាន ។

មានមនុស្សគេច្រើនណាស់ដែលនិយមពោលថា: ហេតុម្ដេចក៏មិនឃើញមានអត្តភ័យ មិនឃើញមានកើតសន្តិសុខ មិនឃើញមានកើតចម្រើន មិនឃើញមានមនុស្សល្អដទៃ ។ល។ ខ្លួននឹងគាលបញ្ចេញសេចក្ដីក្លាហានឲ្យអ្នកដទៃទាំងពួងយល់ ព្រមទាំងគោតស្ងប់ស្ងែងសរសើរខ្លួន នឹងរាប់អានផង ។

អ្នកដែលតាំងចិត្តដូច្នេះ ហៅថាអ្នកមានសេចក្ដីក្លាហានបានទេ ?

ត្រូវតែចាត់ទុកគេ ជាអ្នកមានសេចក្ដីក្លាហានដែរ ប៉ុន្តែ សេចក្ដីក្លាហានដូចបានពោលមកនេះ ហៅថា សេចក្ដីក្លាហានគ្រោតគ្រាត ជាសេចក្ដីក្លាហានប្រាសចាកភាពសុខុម ភាពហ្មត់ចត់ ។

សួរថា : បច្ចាមិត្ររបស់លោកិយ ដែលត្រូវយកសេចក្ដីក្លាហានទៅផ្ចាញ់ គឺអ្វីខ្លះ ?

ត្រង់នេះហើយជាចំណុចធំ ដែលសម្រាប់កាត់ឲ្យឃើញថា ណាជាសេចក្ដីក្លាហានគ្រោតគ្រាត ណាជាសេចក្ដីក្លាហានហ្មត់ចត់ ណាជាសេចក្ដីក្លាហានក្លែងក្លាយ ។

ឆ្លើយថា : បច្ចាមិត្ររបស់លោកិយ ដែលត្រូវយកសេចក្ដីក្លាហានមកផ្ចាញ់ មានពីរប្រការ គឺពាហិរបច្ចាមិត្រ ១ អជ្ឈត្តិកបច្ចាមិត្រមួយ ។

ចំពោះបច្ចាមិត្រទាំងពីរប្រការនេះ មានតែពាហិរបច្ចាមិត្រទេ ដែលមនុស្សខ្លះអាចយកសេចក្ដីក្លាហានរបស់ខ្លួន ទៅផ្ចាញ់បានយ៉ាងងាយ, រីអជ្ឈត្តិកបច្ចាមិត្រវិញ មានមនុស្សភាគតិចណាស់ ដែលអាចយកសេចក្ដីក្លាហានរបស់ខ្លួនទៅផ្ចាញ់បាន ។ បើពោលឲ្យចំទៅ គឺ មនុស្សគ្មានសេចក្ដីក្លាហានតែម្ដង ។

ឯអជ្ឈត្តិកបច្ចាមិត្រ គ្មានអ្វីក្រៅពីអកុសលធម៌ទេឡើយ ។

កូនសិស្សបានគេណែនាំយកចិត្តទុកសិក្សា ដឹងត្រូវទន្ទេញមេរៀន ព្រម

តាំងមេសូត្របង្ហើយ ស្រាប់តែឃើញគេបើកវិទ្យុទូរទស្សន៍ ក៏បញ្ឈប់កិច្ចសិក្សារបស់ខ្លួន ហើយមកអង្គុយមើលការបញ្ចាំងនោះទៅវិញ ។ នេះឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។ កូនសិស្សជំទង់បណ្តែតបណ្តោយឲ្យសេចក្តីស្នេហាញាំញី ហើយបោះបង់ចោលនូវកិច្ចសិក្សា ក៏ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។ល។

គ្រូបង្រៀនបង្ហាត់សិស្សយ៉ាងខ្ជីខ្ជា មិនព្រមយកចិត្តទុកដាក់កែនិងពិនិត្យមើលកិច្ចការៈសិស្សឲ្យបានហ្មត់ចត់, ដេស្តីវាយសិស្សតាំងកម្រោលតាំងនេះ ក៏ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

ក្មេងបម្រើប្តីកូនចៅ មានៈធ្វើឲ្យបែកបានប្តីកែវ ។ល។ លុះចៅហ្វាយនាយឬមាតាបិតា ហៅមកសួរ បែរជាឆ្លើយបដិសេធ នេះក៏ហៅថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

មុខរបរឬកិច្ចការៈដែលខ្លួនត្រូវធ្វើរាល់ថ្ងៃ ខ្លួនមិនធ្វើដោយសតិសម្បជញ្ញៈព្រោះការខ្ជិលច្រអូស ហើយបែរទៅប្រព្រឹត្តចោរកម្ម នេះក៏ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។ ភ្នាក់ងាររាជការដែលមិនបំពេញករណីយកិច្ចដែលច្បាប់បានតម្រូវទុក ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន, ជាងសំណង់និងកម្មករដែលមិនបានបំពេញកិច្ចការឲ្យត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈកម្រិតទុក និងឲ្យត្រឹមត្រូវតាមៈពេលម៉ោង គេហៅថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

ស្រែកលក់ដូរ ដែលបន្ទំយកវត្ថុមានគុណភាពអន់ ទៅលាយជាមួយវត្ថុមានគុណភាពល្អ ព្រោះតែចង់បានចំណេញច្រើន ឬដែលថ្លឹងបំបាត់ខ្នាតជញ្ជីង ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

ចៅក្រម ដែលកាត់សេចក្តីប្រកបដោយអគតិធម៌ ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។ កូនក្តី ដែលនិយមយកសំណូកទៅជូនចៅក្រម ដើម្បីហេតុរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

មនុស្សដែលបណ្តោយឲ្យអភិជ្ឈាចិត្តគ្របសង្កត់ ហើយប្រព្រឹត្តអំពើទុច្ចរិតគ្រប់បែបយ៉ាង ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។ មនុស្សដែលបណ្តែតបណ្តោយឲ្យសេចក្តីស្នេហាញាំញី ហើយទៅប្រព្រឹត្តបរទារកម្មក្តី ទៅប្រព្រឹត្តរួមរ័កជាមួយកូនស្រីអ្នកដទៃក្តី ទៅរួមរ័កជាមួយស្រីពេស្យាក្តី ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

មនុស្ស ដោយចង់បានបុណ្យស័ក្តិពេក ដោយលោភអំណាចពេក ដោយប្រាថ្នាទ្រព្យធនពេក ហើយទៅឃោសនាមូលបង្កាច់កេរ្តិ៍អ្នកដទៃ ទៅទិញទឹកចិត្តអ្នកដទៃ ឬឲ្យអ្នកដទៃទិញខ្លួនដូចសត្វធាតុ នេះឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

បើបព្វជិតណាមួយ ព្រោះតែចង់សប្បាយ ព្រោះតែចង់ហ៊ឺហាដូចគ្រហស្ថ ហើយភ្លេចគិតដល់វិន័យ ដល់ធម៌របស់ក្រុម ទៅប្រព្រឹត្តអំពើមិនគប្បី ឈ្មោះថា ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន ។

រួមសេចក្ដីទៅ ឃើញថា មនុស្សក្នុងលោក ភាគច្រើនណាស់សុទ្ធសឹងជាអ្នកខ្សត់ខ្សោយ សុទ្ធសឹងជាអ្នកប្រកបដោយមហាទុព្វលភាពក្រៃលែង ចំពោះកាតព្វកិច្ចជីវិតរបស់ខ្លួនប្រចាំថ្ងៃ ជាកាតព្វកិច្ចដែលខ្លួនឥតយល់ពាល់តែសោះថា ត្រូវតែយកសេចក្ដីក្លាហានទៅប្រឆាំងទើបបាននោះ ៗ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបគេនិយមទុកជីវភាពនៃមនុស្សម្នាក់ ៗ ថាជាការប្រយុទ្ធ ៗ

តាមការសង្កេតឃើញថា មនុស្សខំប្រឹងធ្វើការប្រយុទ្ធអ៊ីចឹងមែនហើយ តែជាការប្រយុទ្ធផ្ទុយពីគោលច្បាប់របស់ខ្លួន ៗ ដូចម្ដេចក៏ថាខុសពីគោលច្បាប់ ? ព្រោះម្នាក់ ៗ មិនគិតប្រឆាំងនឹងបច្ចាមិត្តរបស់ខ្លួន បែរទៅខំប្រយុទ្ធវាយបែកជាមួយបច្ចាមិត្តរបស់ខ្លួនទៅវិញ ដើម្បីរកប្រយោជន៍ទម្លាក់មកលើខ្លួនតែម្នាក់ឯង ៗ ការស្វែងរកប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន គឺជាច្បាប់ធម្មជាតិដ៏ពិតប្រាកដនៃមនុស្សគ្រប់រូប ៗ អ្នកណាដែលនិយាយថាកុំឲ្យស្វែងរកប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននោះ គឺយល់ខុសស្រឡះ ៗ តែសូមឲ្យការស្វែងរកប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននេះ ប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងណា កុំឲ្យក្បត់នឹងសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ធ្វើយ៉ាងណា កុំឲ្យជះជាន់ ឬ គងទៅលើសិទ្ធិអ្នកដទៃ តែប៉ុណ្ណោះ ៗ

សេចក្ដីក្លាហានដែលឈ្មោះថាត្រឹមត្រូវ ហើយមិនធ្ងន់នោះ សំដៅទៅលើសេចក្ដីក្លាហានណាកើតឡើងហើយ ដើម្បីតទប់នឹងអកុសលចិត្តរបស់ខ្លួន ប្រាសចាកគំនិតលាក់ពុត ប្រាសចាកគំនិតកេងបន្លំ ៗ សព្វថ្ងៃមានមនុស្សភាគច្រើនរាប់មិនអស់ និយមយកសេចក្ដីក្លាហានក្លែងក្លាយមកអនុវត្ត ដើម្បីញ៉ាំងជីវភាព របស់ខ្លួន ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅប្រសើរលើសគេ ហើយអ្នកផង ក៏នាំគ្នានិយម គោរពសរសើរ ព្រមទាំងលើកតម្កើង ថាជាមនុស្សឯកថែមទៀត, តែតាមការណ៍ពិតវិញ ទាំងអ្នកមានសេក្ដីក្លាហាននេះ ទាំងអ្នកគោរពសរសើរ សុទ្ធសឹងជាមនុស្សប្រភេទ "ដូនប័ង" ជាមនុស្សប្រភេទ "ពៀម" ៗ

ដូច្នេះ សេចក្ដីក្លាហាន ជាកុសលចេតសិកមួយ មិនងាយមនុស្សសាមញ្ញនឹងអាចបង្កើតឲ្យមានបានឡើយ ព្រោះសេចក្ដីក្លាហាននេះ គឺជាតួមហាគុណមួយកម្រនឹងរកបានណាស់ ៗ គឺសេចក្ដីក្លាហានដែលកើតឡើងសម្រាប់ប្រឆាំងនឹងអកុសលចិត្តរបស់អាត្មាប្រចាំថ្ងៃនេះហើយ ទើបឈ្មោះថា សេចក្ដីក្លាហានឯក ទើបឈ្មោះថា សេចក្ដីក្លាហានដ៏ហ្មត់ចត់បរិសុទ្ធ កម្ររកបាន ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយក្នុងលោកមានព្រះបរមគ្រូសម្ពុទ្ធជាដើមទ្រង់និយមសរសើរនោះ ៗ

សរុបសេចក្ដីទៅ សេចក្ដីក្លាហាន ជាគុណធម៌មួយយ៉ាងប្រពៃសម្រាប់ឲ្យមនុស្សទុកប្រើប្រឆាំងតនឹងឧបសគ្គទាំងខាងក្រៅ ខាងក្នុង,

ឧបសគ្គខាងក្រៅ សំដៅទៅលើធម្មជាតិ តែឧបសគ្គនេះ ងាយនឹងប្រឆាំងណាស់ ឲ្យតែមនុស្សមានមនោព្យាយាមគ្រប់គ្រាន់ ព្រមទាំងមានសុធម្មៈផង ៗ ជាទីអវសាន ឧបសគ្គខាងក្នុង សំដៅទៅលើអកុសលចិត្តគ្រប់បែបយ៉ាង ៗ មនុស្សណា ដែលមានសេចក្តីក្លាហាន អាចប្រឆាំងនឹងអកុសលចិត្តបាន ទើបចាត់ទុកអ្នកនោះថា ជាមនុស្សឯកប្រសើរជាងគេ ៗ មនុស្សមានចិត្តទូន្មានបាន ទុកជាមនុស្សកម្រក្រៃលែង និងជាទីគោរពរាប់អាន និងកោតសរសើរ ពីសំណាក់គល្យាណជនទាំងឡាយ ទាំងក្នុងទីចំពោះមុខ ទាំងក្នុងទីកំបាំងមុខ ៗ

ជាទីបញ្ចប់ អ្នកមានសេចក្តីក្លាហានក្នុងសង្គ្រាម ក្នុងអគ្គិភ័យ ក្នុងចោរកម្ម ៗ ល ៗ ក៏ទុកជាការណ៍គ្រាន់បើគួរសមឲ្យសរសើរបានខ្លះដែរ តែមិនត្រូវបានទទួលនាមបញ្ញត្តិថា ជាអ្នកក្លាហានដ៏មោះមុតបានទេ ព្រោះសេចក្តីក្លាហាននេះកើតឡើង ដោយពេលដោយខណៈ ហើយដោយសារការៈទាល់ច្រក ដោយសារគេបង្ខំ ឬដោយសារចំណង់ពួយខានពុំបានតែប៉ុណ្ណោះ ៗ ឯសេចក្តីក្លាហានខាងកម្ចាត់អកុសលចិត្ត ទើបចាត់ទុកជាសេចក្តីក្លាហានមែនទែន ជាសេចក្តីក្លាហានជាប់បញ្ញាចិត្តនិស្ស័យរបស់ខ្លួន ដូចព្រះអាទិត្យ ដែលដល់ពេលហើយ ត្រូវតែរះបញ្ចេញពន្លឺរស្មីបំភ្លឺលោក ទោះបីមានពពកខ្មៅ ឬមានភ្លៀងធ្លាក់និងព្យុះសង្ឃរាដូចម្តេចក្តី ៗ

រឿងសុតនបណ្ឌិត

សហជីវិន ហោង សមអាង នាយទាហានរងកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ

ធ្វើការនៅសេនាធិការយោធភូមិភាគទី ១

តែងនិងរៀបរៀង

ក្នុងកាលកន្លងយូរយារអង្វែងណាស់ទៅហើយ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ បរមសាស្តាចារ្យ ទ្រង់យោនយកកំណើតក្នុងត្រកូលកម្មករ ព្រះនាម សុតនបណ្ឌិត ប្រកបការងារស៊ីឈ្នួលលីសែងចិញ្ចឹមឪពុក-ម្តាយ នៅក្រុងពារាណសីនៃប្រទេសកាសី ។

កាលពីកុមារ មាតាបិតាខំប្រឹងអត់ធ្មត់ ធ្វើការស៊ីឈ្នួលគេទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ យកប្រាក់ធ្វើសោហ៊ុយ បញ្ជូនឲ្យទៅសិក្សាសិល្បសាស្ត្រនៅសកលវិទ្យាល័យ នាក្រុងតក្កសិលា ដោយបិតាប្រកាន់គតិបុរាណ ថា បណ្ឌិតបុគ្គលដែល

គ្មានកូន ១

កូនស្លាប់ ១

កូនល្ងង់ ១

អ្នកគ្មានកូន និងកូនស្លាប់ហើយ ប្រសើរជាងកូនរស់នៅល្ងង់ខ្លៅ ព្រោះកូនស្លាប់ ធ្វើឲ្យឪពុកម្តាយកើតទុក្ខ អស់រយៈតែ ១ ខែ ឬ ២ ខែ ។ ចំណែកកូនល្ងង់ខ្លៅ ធ្វើឲ្យឪពុកម្តាយកើតទុក្ខអស់មួយជីវិត ។

សុភាសិត

មានកូនមិនឲ្យកូនសូត្ររៀន ចំណេះរៀនការនានា
មាតាលោកថាជាពៀរ បិតាទុកជាសត្រូវធំ ។
កូនពេញរូបពាលពាក់មិនឡើង ហៅថាមិនចេះក្នុងជំនុំ
ប្រៀបដូចកុកក្រោកចូលទ្រទំ កណ្ដាលជំនុំនៃពួកហង្ស ។

ដកស្រង់សុត្តន្តប្បិដក ជំពូកបណ្ឌិត

ក្រុងតក្កសិលា ជាក្រុងធំប្រជុំនៃវិជ្ជា មានអ្នកប្រាជ្ញជាបណ្ឌិតជាន់ខ្ពស់ជាច្រើន អាចទទួលបង្រៀនសិល្បសាស្ត្រគ្រប់យ៉ាង តាមបំណងសិស្សត្រូវការ ។ ស្ដេច, មន្ត្រី, គហបតី, អ្នកមាន, អ្នកក្រ ក្នុងដែននានា សូម្បីនៅឆ្ងាយប៉ុន្មានក៏ដោយ តែងបញ្ជូនបុត្ររបស់ខ្លួនឲ្យទៅសិក្សាក្នុងក្រុងនេះជាច្រើន ។

របៀបសូត្ររៀនមាន ២ បែបគឺ:

១. ត្រូវបង់ថ្លៃចំណៀមទម្លាប់;

២. មិនបង់ថ្លៃចំណៀមទម្លាប់ តែត្រូវធ្វើការគ្រប់ជំពូក ។

សុតនកុមារ បានសិក្សាក្នុងសកលវិទ្យាល័យ ដោយរបៀបទី ២ គឺស្នាក់នៅគេហដ្ឋាន មហាវិទ្យាធិការ ធ្វើការបម្រើតាមតែលោកប្រើ ។

ការសិក្សាចេះចប់ហើយ ក៏លាលោកសាស្ត្រាចារ្យនិងមិត្តរួមសាលាគ្រប់រូបណាមានគុណមិញ ធ្វើការសុំឈប់លាដើម្បីមកតាមផ្លូវឆ្ងាយ ថែរក្សាប៉ាក់·

ថ្មមិនដែលឃ្លើសចិត្ត ។

កាលនោះ ព្រះបាទព្រហ្មទត្តព្រះចៅក្រុងពារាណសី ស្ដេចចេញប្រពាតព្រៃព្រឹក្សា មួយអន្លើដោយសេវកាមាត្យជាច្រើនតាមដង្ហែជាព្រះកិត្តិយស, លុះយានចូលដល់ព្រៃជ្រៅ ស្ដេចត្រាស់បង្គាប់ឲ្យសេវកាមាត្យៈចោមព័ទ្ធជុំវិញព្រៃវាយបង្អើលសត្វ ហើយទ្រង់ផ្ដាំថាបើម្រឹគរត់រួចចំពោះមុខអ្នកណា អ្នកនោះត្រូវសង ។ ក្នុងព្រៃនោះមានប្រើសមួយដេកនៅ, កាលបើឃើញមនុស្សវាយព្រៃឈរចោមព័ទ្ធ គិតភ័យស្លុតរត់ដោះទម្លាយចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះមហាក្សត្ររួចទៅ, ព្រះចៅទ្រង់ខត្តិយមានះលេះលោងគង់លើអាជានេយ្យចេញតាមម្រឹគ កាប់នឹងព្រះខ័នដាច់ជា ២ កំណាត់ យកសាច់ត្រឡប់មកវិញ ។ ដោយអស់ព្រះកាយពលខ្លាំងពេក ស្ដេចចូលឈប់សម្រាកក្រោមម្លប់សាខាដើមជ្រៃ ។ ពេលនោះ មក្ខទេវយក្ខអ្នករក្សាដើមជ្រៃចាប់ព្រះអង្គ ហើយគំរាមថា "អ្នកឯងត្រូវបានជាអាហាររបស់យើង", ព្រះរាជាតក់ស្លុតព្រះទ័យភ័យណាស់អង្វរថា "បពិត្រមហាយក្ស អ្នកបរិភោគតែម្ដងទេឬក៏រាល់ថ្ងៃ"? យក្សប្រាប់ថា "បើបានរាល់ថ្ងៃ យើងបរិភោគរាល់ថ្ងៃ", ព្រះរាជាតបថា "បើដូច្នោះ ថ្ងៃនេះ អ្នកបរិភោគសាច់ប្រើសចុះ, ចាប់ពីថ្ងៃស្អែកទៅ យើងនឹងបញ្ជូនមនុស្សម្នាក់នាំអាហារ ១ សម្រាប់ឲ្យអ្នករៀងរាល់ៗថ្ងៃ" ។ យក្សថា "បើមិនបញ្ជូនមនុស្សម្នាក់និងអាហារ ១ សម្រាប់ទេ យើងនឹងចូលទៅចាប់បរិភោគទាំងបុត្តផង",

ព្រះរាជាយល់ព្រមជាមួយយក្សហើយ ក៏យាងចូលព្រះរាជវាំង ។ ចាត់រាជបុរសឲ្យដោះយកមនុស្សទោសពីក្នុងគុក ១ ថ្ងៃម្នាក់ ៗ ឲ្យនាំយកសម្រាប់ទៅឲ្យមគ្គទេវយក្សជាអចិន្ត្រៃយ៍ ទាល់តែអស់មនុស្សទោស ។ កាលបើទ្រង់ជ្រាបថាអស់មនុស្សទោសហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យយកប្រាក់ ១.០០០ កហាបណៈដាក់លើដំរីមង្គល ឲ្យមន្ត្រីវាយគងស្រែកប្រកាសថា “បើនរណា អាចនាំសម្រាប់ទៅឲ្យយក្សបាន, នរនោះ ចូរមកទទួលយកប្រាក់ ១.០០០ កហាបណៈនេះចុះ” ។

កាលនោះ សុតនបណ្ឌិតអ្នកចិញ្ចឹមមាតាបិតាបានស្ដាប់រាជប្រកាសហើយ ក៏ចូលទៅទទួលយកប្រាក់ ១.០០០ កហាបណៈនោះទៅជូនមាតាបិតាហើយជម្រាបថា “លោកឪពុក-ម្ដាយ! កូនសូមលាលោកមានគុណថ្ងៃនេះហើយ នាំសម្រាប់ទៅឲ្យយក្ស ដើម្បីទូន្មានយក្សឲ្យលះបង់អំពើទុច្ចរិតផង” ។ ឪពុកម្ដាយតបថា “កូនអើយកុំទៅប្រដៅយក្ស មិនបានទេ! វាមិនស្ដាប់កូនទេ! វាមុខតែវាស៊ីកូនឯងមិនខានទេ ណាកូនប្រុស!” ។

សុតនបណ្ឌិតជម្រាបថា “លោកអ្នកមានគុណ ជាទីគោរព! សូមកុំព្រួយឲ្យសោះ, កូនជាអ្នកទូន្មានយក្សឲ្យបានរួចមិនខាន, បើវាមិនស្ដាប់ទេ កូននឹងសម្លាប់វាភ្លាម ដើម្បីជាតិរបស់យើងរស់នៅ ។ បើផ្ទុយទៅវិញ កូនត្រូវបរាជ័យ ក៏លោកឪពុកម្ដាយបានប្រាក់ ១.០០០ កហាបណៈដែរ, សូមលោកឪពុកម្ដាយជ្រាបថា “យុទ្ធសិល្បករ មានចិត្តបម្រើផលប្រយោជន៍

ជាតិ មិនត្រូវខ្លាចគ្រោះថ្នាក់ថ្នាក់មកលើខ្លួនឡើយ ។ គេត្រូវទទួលទុក្ខមុន គេនិងសុខក្រោយគេ ។ ទោះជាមានឧបសគ្គយ៉ាងណា ក៏កូនត្រូវតែចេញទៅបង្ក្រាបយក្ខ ជាដាច់ខាត" ។ ឪពុកម្ដាយយល់ព្រមតាមសុំហើយថា "ទៅចុះណាកូនប្រុស! សូមឲ្យកូនមានជ័យជម្នះ! សូមគុណព្រះរតនត្រ័យជួយកូន!" ។ ព្រះពោធិសត្វសំពះលាម្ដាយឪពុកហើយ ក៏ឲ្យបុរសនាំទៅថ្វាយបង្គំព្រះមហាក្សត្រក្នុងព្រះរាជវាំង ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា "អ្នកនាំសម្រាប់ទៅឲ្យយក្ខ តើចង់បានអ្វីយកទៅខ្លះ?" ។ ព្រះពោធិសត្វក្រាបទូលថា "ទូលព្រះបង្គំចង់បានសុពណ៌បាទុក ស្វេតឆត្រ និងព្រះខ័ន យកទៅជាមួយ" ។ ព្រះរាជា– "ហេតុអ្វីទើបអ្នកចង់បានរបស់ទាំងនេះយកទៅជាមួយ?", ព្រះពោធិសត្វ– "បពិត្រព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង បានជាទូលព្រះបង្គំចង់បានរបស់ទាំងនេះ ជាការសម្ងាត់របស់ទូលព្រះបង្គំផង តែសូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបថា បំណងរបស់ទូលព្រះបង្គំ គឺចង់ទូន្មានយក្ខឲ្យបានស្លូត, តែបើវាមិនតាមដំបូន្មានទេ ទូលព្រះបង្គំសម្លាប់ភ្លាម ។ ព្រះរាជា– "ម្នាលបណ្ឌិតកុមារ! យក្ខមានឥទ្ធិឫទ្ធិខ្លាំងពូកែណាស់, មិនអាចប្រយុទ្ធទប់ទល់នឹងវាបានឡើយ" ។ ព្រះពោធិសត្វ– "បពិត្រព្រះមហារាជ, ទូលព្រះបង្គំបានរៀបចំចិត្តប្ដូរជីវិតប្រយុទ្ធនឹងយក្ខហើយ, សូមព្រះអង្គកុំទ្រង់បារម្ភ ព្រោះទូលព្រះបង្គំ បានសិក្សាយុទ្ធសិល្បដល់ថ្នាក់កំពូល, ទោះយក្ខក្ដី នាគក្ដី គ្រុឌក្ដី មិនអាចប្រយុទ្ធទប់ទល់នឹងទូល

ព្រះបង្គំបានឡើយ" ។ ព្រះរាជា– "សាធុ! សាធុ! ប្រពៃណាស់! តើលោកចង់បានអ្វីខ្លះទៀត" ។ ព្រះពោធិសត្វ– "សូមព្រះរាជទាន មនុស្សកាន់សុវណ្ណភាជន៍តាមទូលព្រះបង្គំ" ។ ព្រះរាជា ក៏ទ្រង់យល់ព្រម ហើយទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា "សូមលោកអញ្ជើញទៅឲ្យមានជ័យជម្នះ, ខ្ញុំនឹងប្រជាជនទាំងអស់ មានសង្ឃឹមនឹងចាំទទួលសេចក្ដីសុខសាន្តពីលោក" ។ ព្រះពោធិសត្វ ក្រាបថ្វាយបង្គំលាព្រះរាជា នាំបុរសអ្នកបម្រើទៅដើមជ្រៃ ឲ្យអ្នកបម្រើឈរចាំ នៅឆ្ងាយពីដើមជ្រៃ ។ ព្រះពោធិសត្វ ពាក់ស្បែកជើងមាស បាំងឆត្រស កាន់ព្រះខ័ននិងភាជន៍មាស ដើរចូលយ៉ាងរហ័ស ដល់ហើយឈរក្រោមម្លប់ជ្រៃ យកចុងព្រះខ័នចុកភាជន៍នោះ ហុចទៅឲ្យយក្ខ ។

តាមពិត យក្ខនោះ បើនរណាចូលទៅឈរក្រោមម្លប់ជ្រៃ ទើបយក្ខហ៊ានចាប់ខាំនោះបរិភោគ ។ ព្រះពោធិសត្វដឹងរឿងនោះ ទើបមិនចូលក្នុងម្លប់ជ្រៃរបស់យក្ខ ។ មគ្គទេវយក្ខ ក៏ល្បួងលោមថា "ម្នាលបុរស! ចូរអ្នកមកបរិភោគជាម្ហូបយើង" ។ ព្រះពោធិសត្វឆ្លើយថា "ម្នាលមគ្គទេវយក្ខ យើងស្គាល់ពុតកំហូចរបស់អ្នកហើយ, អ្នកមិនបាច់ល្បួងយើងទេ, អ្នកស្គាល់យើងទេ? យើងឈ្មោះ សុតនបណ្ឌិត ជាអ្នកចិញ្ចឹមមាតាបិតា [illegible] ជាយុទ្ធសិល្បករថ្នាក់កំពូល ។ បើអ្នកចង់បរិភោគយើង ក៏មិនបាន ព្រោះមកនេះមិនបានជាន់លើដីអ្នក មិនបានជ្រកក្រោម

ម្លប់ព្រៃអ្នក, យើងឈរជាន់លើសុពណ៌បាទុករបស់យើង! យើងឈរតែក្រោមម្លប់ឆត្ររបស់យើង ។ យើងមកនេះបានប្រុងប្រយ័ត្នហើយ យើងប៉ងប្រយុទ្ធជាមួយអ្នកឲ្យដឹងថ្វីដៃគ្នាក្នុងគ្រានេះឯង" ។ មគ្គទេវយក្ខបានស្តាប់ មានចិត្តជ្រះថ្លា គិតថាបុរសនេះមានប្រាជ្ញា ពោលពាក្យពីរោះគួរចង់ស្តាប់ ។

លុះយក្ខបរិភោគអាហាររួចហើយ ក៏និយាយទៅកាន់ព្រះពោធិសត្វថា "ម្នាលយុវជន! ចូរអ្នកមកយកភាជន៍របស់អ្នកត្រឡប់ទៅវិញចុះ" ។ ព្រះពោធិសត្វសួរថា "ម្នាលមគ្គទេវយក្ស! ចុះមនុស្សនាំសម្រាប់មកឲ្យអ្នក ត្រូវអ្នកចាប់គេស៊ីជាងមួយឆ្នាំហើយនោះ តើត្រូវគិតដូចម្ដេច?" ។ មគ្គទេវ-យក្ខ- "រឿងនោះ ជារឿងរបស់យើងជាមួយព្រះរាជា គ្មានពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកទេ ព្រោះព្រះរាជាបានសន្យាជាមួយយើងថា ឲ្យមនុស្សម្នាក់នឹងអាហារ ១ សម្រាប់យកមកឲ្យយើង" ។ ព្រះពោធិសត្វ– "ពិតមែនហើយមហាយក្ខ! តែថាយើងជាពលរដ្ឋមួយរូប មិនបណ្ដោយឲ្យអ្នកឯងរឹបជាន់ស៊ីគេតាំងអំ-ណាចទេ, ព្រះរាជារបស់យើង បានបញ្ជូនមនុស្សនឹងសម្រាប់មកឲ្យអ្នកជាច្រើនណាស់ ហួសពីល្មមទៅហើយ គួរណាស់តែអ្នកបរិភោគតែអាហារបានហើយ, មិនសមបើហានរំលោភ ចាប់អ្នកនាំសម្រាប់បរិភោគទៀតសោះ ។ ម្នាលមគ្គទេវយក្ខ! អ្នកដឹងទេ ជាតិមុនអ្នកប្រព្រឹត្តអំពើបាប ទើបជាតិនេះ អ្នកកើតជាយក្ខ រង់ទុក្ខវេទនានៅយាមដើមជ្រៃ ។ ហេតុនេះ ចូរ

អ្នកកុំប្រព្រឹត្តអំពើបាបបញ្ចវេរ គឺ មិនសម្លាប់មនុស្ស សត្វជាដើម ហើយត្រូវប្រព្រឹត្តនូវអំពើជាកុសល ចាប់ពីថ្ងៃនេះទៅ ទើបបានកើតជាមនុស្សមានសេរីភាពបរិបូរ" ។ មគ្គទេវយក្ខ "បពិត្រមហាបុរស! សូមលោកសម្តែងអំពីបុណ្យបាប ឲ្យបានពិស្តារឲ្យទាន ដោយអនុគ្រោះ" ។ ព្រះពោធិសត្វសម្តែងថា

ម្នាលមគ្គទេវយក្ខ ចូរអ្នកលះបង់អំពើបាប ព្រោះអំពើបាបពុំមែនជាអំពើនាំមកនូវសេចក្ដីសុខត្រជាក់ឡើយ សុទ្ធតែជាអំពើនាំមកឲ្យអ្នកធ្វើមានសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយ តាំងពីមានជីវិតរស់នៅ រហូតដល់ពេលស្លាប់ទៅ ក៏ត្រូវទៅកើតក្នុងអបាយភូមិទាំង ៤ ណាមួយថែមទៀត ដូចព្រះពុទ្ធដីកាថា ទុក្ខោ បាបស្ស ឧច្ចយោ ការសន្សំនូវបាប ជាហេតុនាំមកនូវទុក្ខ បាបានំ អករណំ សុខំ ការមិនធ្វើបាបទាំងឡាយនាំមកនូវសេចក្ដីសុខ ។

ម្នាលយក្ខ! ការលះបង់អំពើបាប ឈ្មោះថាអំពើល្អ ជាអំពើឲ្យអភ័យដល់ជីវិត, ទ្រព្យសម្បត្តិ, ទីកន្លែងនិងទឹកដីអ្នកដទៃ ឈ្មោះថាជាអំពើល្អ ដើម្បីសេចក្ដីសុខ-ចម្រើន ដល់អ្នកដទៃផង ដល់ខ្លួនឯងផង ។ ការលះបង់អំពើបាប ជាផ្លូវនាំសេចក្ដីសុខ-ចម្រើន តាំងពីមានជីវិតរហូតមរណកាល ក៏ត្រូវទៅកើតក្នុងសុគតិភព ។

ម្នាលយក្ខ! បុណ្យនិងបាប កើតមកអំពីបុគ្គលអ្នកធ្វើ ពុំមែន

កើតដោយនរណាមួយ ដែលសក្តិសិទ្ធិប្រគល់ឲ្យ ឬខ្លួន យកបាបជំនួសអ្នកធ្វើបានឡើយ ។ បុណ្យបាប គ្មានពិធីអគ្គិភេទបន្សុទ្ធឲ្យរួចចាកបាប ឬឲ្យបានបុណ្យទេ គឺថា ពុំមានករណីយកិច្ចអនុញ្ញាត ឲ្យធ្វើបុណ្យលាងបាបដោយការលុតក្រាបសំពះសុំអង្វរនោះឡើយ ដូចពុទ្ធភាសិតថា

អត្តនា វ កតំ បាបំ អត្តនា សង្កិលិស្សតិ
អត្តនា អកតំ បាបំ អត្តនា វ វិសុជ្ឈតិ
សុទ្ធិ អសុទ្ធិ បច្ចត្តំ នាញ្ញោ អញ្ញំ វិសោធយេ ។

បុគ្គលធ្វើបាបហើយ ដោយខ្លួនឯង រមែងសៅហ្មងដោយខ្លួនឯង បុគ្គលមិនធ្វើបាបហើយ ដោយខ្លួនឯង រមែងបរិសុទ្ធ ដោយខ្លួនឯង, សេចក្តីបរិសុទ្ធ និងមិនបរិសុទ្ធ ឲ្យផលចំពោះខ្លួន, បុគ្គលដទៃ មិនអាចញុំាងបុគ្គលដទៃឲ្យបរិសុទ្ធបានទេ ។

បាបនិងបុណ្យដែលបុគ្គលណាធ្វើដោយផ្ទាល់ខ្លួន បុគ្គលនោះ ត្រូវបានទទួលផលរបស់បាបនិងបុណ្យ ដោយផ្ទាល់ខ្លួនវិញដែរ ពុំមានព្រះអាទិទេព ឬវត្ថុសក្តិសិទ្ធិណាមួយក្នុងលោក អាចជួយកំចាត់ផលទោសពៀរជំនួសអ្នកធ្វើ ឬដោយប្រោសប្រណីបានឡើយ ។

ម្នាលយក្ខ! កាលអ្នកពិចារណាឃើញទោស នៃការប្រព្រឹត្តអាក្រក់, ឃើញអានិសង្ស នៃការប្រព្រឹត្តល្អហើយ គប្បីលះបង់នូវទុច្ចរិត វៀរចាកអំពើបាបអកុសល គប្បីចម្រើនសុចរិត បំពេញកុសលកម្ម ឲ្យមានបរិបូណ៌ឡើងក្នុងសន្តាន ។ ការវៀរចាកអំពើបាប ដោយកាយវាចាចិត្តហើយ ឈ្មោះថាជាអ្នកជម្រះខ្លួនប្រាណ ឲ្យជ្រះមន្ទិលគ្រោតគ្រាត ជាអ្នកមានកាយវាចាចិត្តបរិសុទ្ធស្អាត គួរដល់ភាវនាកម្ម ប្រៀបដូចសាច់សំពត់ស្អាត អាចទទួលនូវការជ្រលក់ ដោយពណ៌ផ្សេង ៗ បានដោយល្អ ។

ម្នាលយក្ខ! ចូរអ្នក បំពេញកុសលឲ្យបរិបូណ៌ឡើង, ពាក្យថាកុសលនេះ បានដល់អំពើល្អទាំងអស់ ដែលលោកសង្គ្រោះយក សុចរិតធម៌ និងបុញ្ញកម្មផ្សេង ៗ មានការធ្វើទានរក្សាសីលជាដើម ។ ការដែលធ្វើ គ្រាន់តែលះបាបកម្មទុកជាកិច្ចវត្តដ៏ប្រសើរដែរហើយ ប៉ុន្តែមិនទាន់សម្រេចត្រឹមនេះទេ ត្រូវធ្វើសេចក្តីល្អ ដោយញុំាងកុសលកម្ម ឲ្យកើតឡើងក្នុងសន្តាន ជំនួសសេចក្តីអាក្រក់ ដែលលះបានហើយថែមឡើងទៀត ។

ម្នាលយក្ខ! ដើម្បីអប់រំកាយវាចាចិត្ត ឲ្យមានសីលធម៌ ត្រូវបំពេញកុសលធម៌ឲ្យបរិបូណ៌ឡើង ព្រោះកុសលធម៌ ជា

ឧបាយនាំមកនូវសេចក្ដីសុខសប្បាយរីករាយ តាំងពីលោក
នេះ រហូតលោកខាងមុខ ដូចពុទ្ធភាសិតថា

ឥធ មោទតិ បេច្ច មោទតិ
កតបុញ្ញោ ឧភយត្ថ មោទតិ ។

បុគ្គលអ្នកមានបុណ្យធ្វើហើយ រមែងរីករាយត្រេកអរ ក្នុងលោកទាំងពីរ គឺរីករាយក្នុងលោកនេះ លុះលះលោកនេះទៅហើយ ក៏រមែងរីករាយទៀត ។

ម្នាលយក្ខ! ការញុំាងកុសលឲ្យកើតឡើង បានដល់ការបណ្ដុះ បង្កើត សន្សំរឿយៗ ឲ្យកើតមានឡើង ដោយការបំពេញទាន, រក្សាសីល និងចម្រើនសមថកម្មដ្ឋាន ដើម្បីរម្ងាប់នូវនីវរណូបក្កិលេសទាំង ៥ គឺ:

១- កាមច្ឆន្ទៈ សេចក្ដីប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ជាប់ក្នុងកាម,
២- ព្យាបាទៈ ការញុំាងប្រយោជន៍ និងសេចក្ដីសុខអ្នកដទៃឲ្យវិនាស,
៣- ថីនមិទ្ធៈ សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស,
៤- ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ សេចក្ដីរាយមាយក្ដៅក្រហាយ,
៥- វិចិកិច្ឆា សេចក្ដីសង្ស័យ ។

ដើម្បីបែរឈមទៅរកប្រយោជន៍ និងសេចក្ដីសុខ ក្នុងមនុស្សលោក និងទេវលោក ។

ម្នាលមគ្គទេវយក្ខ! ចូរអ្នកលះបង់នូវអំពើអកុសលចេញ, ចូរអ្នកបំពេញអំពើកុសលឡើង ។

ព្រះពោធិសត្វ សម្តែងសង្ខេបតែប៉ុណ្ណោះ មគ្គទេវយក្ខស្តាប់ហើយក៏កើតចិត្តជ្រះថ្លា លុតជង្គង់សំពះហើយពោលថា "បពិត្រមហាបុរស ជាទីគោរពស្មើជីវិត! សូមមេត្តាអនុគ្រោះទទួលខ្ញុំបាទជាសិស្ស ប្រៀនប្រដៅឲ្យបាន ខ្ញុំបាទល្ងិតល្ងង់ខ្លៅណាស់ ។ បពិត្រមហាបុរស! ចាប់ពីថ្ងៃនេះទៅ ខ្ញុំបាទ ទទួលស្តាប់តាមឱវាទដ៏មានខ្លឹមសារពីរោះនេះ ហើយនឹងវៀរចាកអំពើអកុសល តម្កល់ខ្លួនបំពេញអំពើកុសល, មហាបុរសជឿខ្ញុំបាទចុះ ខ្ញុំបាទឈប់ដើរដេញដាច់សង្កត់សង្កិន រំលោភបំពានលើសិទ្ធិសេរីភាពអ្នកខ្សត់ខ្សោយ ហើយនឹងជួយការពារគាំទ្រអ្នកតូចតាច ឲ្យអស់សមត្ថភាពនិងកម្លាំងកាយចិត្ត" ។ ព្រះពោធិសត្វដឹងថា យក្ខលុះដោយដំបូន្មានហើយ លោកត្រេកអរណាស់ ក៏ពោលថា "ម្នាលមគ្គទេវយក្ខមានអាយុ! ប្រពៃណាស់ ប្រពៃណាស់ ប្រពៃណាស់ ចូរចម្រើនដល់អ្នក ។

ព្រះពោធិសត្វ នាំមគ្គទេវយក្ខទៅក្រាបថ្វាយបង្គំ ព្រះមហាក្សត្រទូលតាមដំណើរហេតុការណ៍ថ្វាយទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ ។ ព្រះចៅ ទ្រង់មានព្រះទ័យសោមនស្សក្រៃលែងចំពោះព្រះពោធិសត្វ ។ ព្រះចៅ ទ្រង់ព្រះចិន្តាថា "បុរជននេះ មានប្រាជ្ញាឈ្លាសពិចក្ខ មានយុទ្ធសិល្បដល់កម្រិតកំពូល, អក្សរសាស្ត្រ និងធម្មសាស្ត្រដល់ថ្នាក់បណ្ឌិតហើយ, មានស្វាមីភក្តិចំពោះ

ជាតិ សាសនា ព្រះរាជបល្ល័ង្ក និងវត្តរជនណាប្រៀបឲ្យប្រហែលពុំបានឡើយ, គួរលើកតម្កើងជាមន្ត្រីធំ ទើបសមនឹងគុណូបការៈ ដែលបានធ្វើហើយចំពោះជាតិ" ទ្រង់ព្រះចិន្តាដូចនេះហើយ ក៏ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យរាជ-អាមាត្យនាំព្រះពោធិសត្វ និងយក្ខទៅសម្រាក ។ ទើបទ្រង់ប្រជុំអ្នកប្រាជ្ញរាជបណ្ឌិត មហាបុរោហិតព្រឹទ្ធហោរា ព្រឹទ្ធសភានិងមន្ត្រីធំៗទាំងអស់ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រ លុះជួបជុំហើយទ្រង់ត្រាស់ថា "ថ្ងៃនេះ អស់លោក! ជាថ្ងៃជោគជ័យមហាប្រសើរ ដែលត្រូវកត់ចំណាំទុកក្នុងក្រាំងមាសនៃប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសយើង, ជ័យជម្នះនេះ គឺ មហាវីរបុរសនាមសុតនបណ្ឌិត បានស្ម័យប្រទេសជាតិផុតពីមរណភាព ដឹកនាំយក្ខឲ្យលុះតាមដំបូន្មានដ៏ប្រពៃរបស់លោក; គុណូបការៈនេះ គួរតែងតាំងលោក ក្នុងតំណែងជាមន្ត្រីធំ, តើអស់លោកយល់យ៉ាងណា?" ។ អង្គប្រជុំយល់ព្រមដោយរីករាយ ។ លោកប្រធានព្រឹទ្ធសភាក្រាបទូលថា "បពិត្រព្រះករុណាថ្លៃវិសេស ប្រទេសជាតិយើង បើកុំតែបានមហាបុរសនេះ, យក្ខរាទិនចូលមកកាត់ក្បាល គួរណាស់ព្រះអង្គប្រទានតំណែងជា "មហាឧបរាជ" ទើបសមនឹងគុណូបការៈនេះ ក្រាបទូល ។ បន្ទាប់មកលោកអគ្គនាយកក្រ-សួងនានាក្នុងរាជវាំង ក្រាបបង្គំទូលថា "បពិត្រព្រះសម្មតិទេព, តាមយោ-បល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំយល់ថា វាសនាអនាគតនៃប្រទេសកាសី ពឹងផ្អែកផ្ញើលើមហាបុរសនេះពិតប្រាកដ ដើម្បីដឹកនាំប្រទេសទៅកាន់សន្តិភាព

បម្រើនូវរឿង, ដូចនេះទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមស្នើព្រះរាជយោបល់ សូមព្រះអង្គតាំងជាព្រះរជ្ជទាយាទ និងរៀបអភិសេកព្រះរាជធីតានៅក្នុងថ្ងៃធ្វើពិធីបុណ្យប្រទានតំណែង និងឋានន្តរសក្តិ “សម្តេចព្រះមហាឧបរាជ” តែម្តងទៅក្រាបទូល” ។ ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់មានបន្ទូលថា “អស់លោក! តើមានយោបល់យ៉ាងណា ចំពោះរឿងនេះ? ខ្ញុំនឹងចាត់ការតាមអង្គប្រជុំ” ។ អង្គប្រជុំយល់ស្របទាំងអស់ ដោយអបអរសាទរយ៉ាងក្រៃលែង ។ ព្រះចៅក្រុងពារាណសី ស្តេចទ្រង់ត្រាស់ថ្លែងអំណរគុណអង្គប្រជុំថា “អស់លោក! ខ្ញុំត្រេកអរណាស់! អរគុណអស់លោកជាអនេក ព្រោះយោបល់អស់លោកស្របនឹងយោបល់របស់ខ្ញុំទាំងស្រុង, ៧ថ្ងៃទៀតយើងត្រូវធ្វើពិធីប្រទានតំណែងនិងអភិសេកព្រះរាជធីតារបស់ខ្ញុំ ដូចនេះ, សូមអស់លោកចាត់រៀបចំពិធីនេះឲ្យបានទៀងទាត់ និងឲ្យអ្នករាជការ-កម្មករក្នុងព្រះរាជាណាចក្រឈប់សម្រាក៣ថ្ងៃ ដើម្បីនឹងបានមករួបរួមក្នុងពិធីនេះផង ។

កាលព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់បានទទួលការតែងតាំង ជាសម្តេចព្រះមហាឧបរាជ-ព្រះរជ្ជទាយាទនិងជាព្រះរាជសុណិសានៃព្រះចៅពារាណសីហើយ ទ្រង់បានសាងប្រាសាទមួយជូនមាតាបិតា នៅក្បែរប្រាសាទរបស់ព្រះអង្គ និងទ្រង់បញ្ជូនភោជនាហារ ទៅឲ្យមគ្គទេវយក្ស រាល់ៗថ្ងៃ ។ រាល់ៗថ្ងៃ ព្រះអង្គធ្លៀតយាងទៅសួរសុខទុក្ខប្រជារាស្ត្រ និងអ្នករាជការដែលនៅដាច់ស្រយាលឆ្ងាយៗពីរាជធានី ឬទីប្រជុំខេត្ត, ព្រះអង្គទ្រង់

ណែនាំពន្យល់ឲ្យចេះស្រឡាញ់គ្នា ចេះជួយធុរៈគ្នាទៅវិញទៅមក ចេះស្រឡាញ់ការហត្ថកម្ម ចេះស្រឡាញ់ផលប្រយោជន៍ជាតិ ចេះស្រឡាញ់ស្រែចំការ ។ល។ ថ្ងៃសីល ពេលព្រឹកទ្រង់ទទួលប្រជាជនដែលកើតទុក្ខមិនសុខចិត្តអំពីរឿងកាត់ក្តី ។ ព្រះអង្គទ្រង់វែកញែកកាត់ដោយយុត្តិធម៌ ហើយទ្រង់ទូន្មានឲ្យលះបង់អំពើលោភលន់ជាហេតុនាំឲ្យវិនាសផង ។ ពេលល្ងាច ទ្រង់សម្តែងធម៌ថ្វាយព្រះរាជា មន្ត្រី មហាជន និងមគ្គទេវយក្ខ ។ ទ្រង់បង្រៀនច្បាប់ និងអប់រំមន្ត្រីឲ្យចេះស្រឡាញ់យុត្តិធម៌ ចេះស្រឡាញ់រាស្ត្រ ចេះស្រឡាញ់ជាតិ ចេះស្រឡាញ់ផលប្រយោជន៍រាស្ត្រ និងចេះស្រឡាញ់អាជីវកម្មរបស់រាស្ត្រ ។ ដោយការដឹកនាំដ៏ឈ្លាសវៃ នៃព្រះពោធិសត្វ, ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងប្រទេសមានការស្រុះស្រួលមូលមិត្តសាមគ្គីចងបាច់គ្នា ។ បើមានជនណាមួយមានធុរៈម្តង ៗ អ្នកផងតែងលើកគ្នាទៅជួយ រហូតដល់ការនោះបានសម្រេចជាស្ថាពរ ។ ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងប្រទេសនេះ ឧស្សាហ៍ធ្វើការព្យាយាម និងប្រឆាំងចំពោះឧបសគ្គនានាដោយពុំមានចិត្តរាថយឡើយ ។ អ្វី ៗ ដែលគេចង់បានហើយ គេពុះពារឧបសគ្គគ្រប់ដំពូក យកជ័យជម្នះឲ្យខាងតែបាន ។ បើមានទំនាស់គ្នានិងគ្នា គេតែងតែពិភាក្សា ដោះស្រាយគ្នា គេមិនយកកំហឹងទល់កំហល់ទេ ។ ភោគផល ដែលកើតឡើងដោយការសាមគ្គី បានធ្វើឲ្យអ្នកស្រុកក្នុងប្រទេសទាំងមូល រស់នៅដោយសុខស្រួល ។

— ចប់ —

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

វចនានុក្រមសំស្ក្រឹត-ខ្មែរ

(៣)

ព្រះមហា អាំង-ខាត់ រៀបរៀង

អភិមទ៌ ពុ. កិរិយាកក្រេប ។

អភិមទ៌ន នបុ. កិរិយាសង្កត់សង្កិន កិរិយាបំផ្លាញ ។ គុ. ដែលកួលប៉ត្តបំផ្លាញ ។ -មទ៌ិន៑ គុ. ដែលបំផ្លិចបំផ្លាញ ។

អភិមឝ៌ ពុ. កិរិយាប៉ះពាល់ កិរិយាសេព ។ មឝ៌ក គុ. ដែលប៉ះពាល់ ។

អភិមឝ៌ន នបុ. កិរិយាបះ (ការបះធម្មតា) ។ គុ. ដែលបះ។ -មឝ៌ិន៑ គុ. ដូចគ្នា ។

អភិមឞ៌ ដូចអភិមឝ៌ ។

អភិមាន ពុ. អភិមានៈ គំនិត មត់ខ្លួនឯង ។ កិរិយាប្រអើត។

-វុត្តិ គុ. ដែលយកតែគំនិតខ្លួនឯង ។ គុណ-

[illegible] រូប ។ -[illegible] គុ. [illegible]

[illegible] ។

អភិមានិ គុ. កើតមានអភិមានៈ ។ -មានិតា ស្ត្រី.

ភាវនៃ . . មានអភិមានៈ ។

អភិមារុតបិ ប្រ.វ. ដោយប្រាណខ្ពស់ ។

អភិមុខ គុ. អភិមុខ កើតមានមុខឆ្ពោះ ដែលចំពោះមុខ

-តា ស្ត្រី. ភាវនៃកិរិយាមានមុខឆ្ពោះសេចក្ដី

អនុគ្រោះ ។

អភិមុបិ ប្រស្រឡះ ។

អភិមុខ ក្រិ.វិ. ចំពោះមុខមុនិ ។

អភិមុទិត គុ. ដែលជំរុញ ដែលពន្លះ។

អភិម្ឫជិ ធាតុ លុប ។

អភិម្ឫទុ ធាតុ [illegible] យាយី ។

អភិម្ឫគ ធាតុ [illegible] ។ -[illegible] គុ. [illegible]

ដែលបះពាល់ ដែលវាយ ។ -ឃាតជ គុ. ដែលកើតពីកិរិយាប៉ះពាល់ ដែលខុសច្បាប់ ។

អភិយជិ ធាតុ បូជាក្រៃលែង ជូនចំពោះ ធ្វើយជ្ញ ។

អភិយា ធាតុ ចូលទៅជិត ចូលកាន់ ចូលទៅគម្រាម ចូលលុក ។ –យាត គុ. ដែលចូលទៅចំពោះមុខ ដែលជួប ដែលដល់ ។

អភិយោ គុ. ដែលប្រុងប្រយ័ត្ន ។

អភិយាចិ ធាតុ អង្វរ ។

អភិយាចន នបុំ. កិរិយាអង្វរ កិរិយាសុំ ។

អភិយាតុ ការក. អ្នកវាយលុក ។

អភិយាន នបុំ. អភិយាន កិរិយាចូលលុក ។

អភិយាយិន គុ. ដែលចូលទៅជិត ដែលចូលលុក ។

អភិយុជិ ធាតុ ប្រកបក្រៃលែង ។ ចោទ វាយលុក ។ និយាយ ។ អញ្ជើញ ។ –យុត្ត គុ. ដែលវាយលុក ដែលចោទប្រកាន់ ដែលពិសោធ ។

អភិយុធ ធាតុ ច្បាំង ។

អភិយោក្តព្យ ដែលគប្បីប្តឹងក្តី ។

អភិយោក្ត្ឫ ការក. អ្នកវាយលុក អ្នកប្តឹង អ្នកចោទ សត្រូវ ។

អភិយោគ បុំ. អភិយោគ កិរិយាយកចិត្តទុកដាក់ ។ បដិបត្តិ ។ កិរិយាចូលវាយ ។ កិរិយាប្តឹងក្តី ។

អភិយោគ្យ ដែលគួរតស៊ូ ។

អភិយោជ្យ ដែលគួរច្បាំង ។

អភិរក្ស៑ ធាតុ អភិរក្ស រក្សា ។ – រក្សិត គុ. ដែលរក្សា ។

អភិរក្សណ នបុំ. អភិរក្សណំ កិរិយារក្សា ។ – រក្សា ស្ត្រី. ដូចគ្នា ។

អភិរក្សិត្ឫ ការក. អ្នករក្សា អ្នកការពារ ។

អភិរញ្ជ៑ ធាតុ រីករាយ, ស្រើបស្រាល ។ – រក្ត គុ. ដែលស្រើបស្រាល ។ – រញ្ជិត គុ. ដែលឡើងពណ៌ ។

អភិរតិ ស្ត្រី អភិរតិ កិរិយាត្រេកត្រអាល ។

(នៅមានត)

វប្បធម៌ មន-ខ្មែរ

លោក ឌីកា - តាម រៀបរៀង

ហេតុដែលខ្ញុំយកវប្បធម៌ មន-ខ្មែរ មកសរសេរនេះ ព្រោះខ្ញុំយល់ឃើញថា ជាតិទាំងពីរនេះមានអារ្យធម៌ វប្បធម៌ច្រើនណាស់ ដែលដូចគ្នា ដូចការគោរព ការប្រតិបត្តិជាដើម ។ សូម្បីតែអក្សរ ក៏មានកិនភាគ ឬ ន័យថា មន-ខ្មែរ ដែរ ។ ដើម្បីឲ្យងាយយល់នូវវប្បធម៌ខ្លះ ៗ ដែលស្រដៀងគ្នា ខ្ញុំសូមជូននូវតែខ្លះដូចតទៅនេះ ។

អត្ថន័យ

ដើម្បីឲ្យងាយយល់នូវន័យនៃពាក្យថា មន សូមលោកអ្នកអានសង្កេតនូវន័យនៃពាក្យនេះឲ្យហ្មត់ចត់ ដូចតទៅនេះ ៖

តាមបរិភាសាបាលី (Pali terminology) ថា ពីដើមគេហៅមនថា រាមញ្ញៈ ឬ រាមញ្ញទេស (Ramannadesa) តែពួកកុលសម្ពន្ធទាំងគ្នាហៅជនពួកនេះថា រ្មន (Rman) បានជាក្លាយមកជា មន ដូច្នេះ ។ ពាក្យថា មន នេះជាឈ្មោះនៃជនមួយពួក ដែលពួកកុលសម្ពន្ធហៅថា រ្មន ។

ប្រជាជាតិមន និង ឥភាវតារ

The Môn people and Their History

ប្រជាជាតិដែលគេហៅថា មន ច្រើនគ្នាណាស់ដែលយល់ថា ជា

ប្រទេសភូមា ឬ ជាប្រជាកស្រ្តនៃប្រទេសភូមា ។ ឯពួកអឺរ៉ុបវិញ គេតែងតែនឹកថា មន នេះគឺជា ជាតិតាឡាំង (Talaing)

ជាតិមនសព្វថ្ងៃនេះ ពិតមែនតែមានជាតិនឹងគេដែរ តែមិនបាន នៅតែមួយកន្លែង ឬមានសិទ្ធិដូចសម័យដែលមនមានឥស្សរភាពពេញបរិបូណ៌ទេ បើនិយាយឲ្យងាយចូលចិត្តទៅ មន សម័យនេះដូចគ្នានឹង ចាម នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ តែចាមរត់មកជ្រកនៅប្រទេសខ្មែរ ឯ មននៅក្នុងប្រទេសរបស់ឯង តែនៅត្រង់នេះបន្តិច ត្រង់នោះបន្តិច ។ ម្ចាស់ស្រុក គឺមននេះ នៅដោយដុំៗ ក្នុងប្រទេសភូមា ។ ជាតិមន ដែលមាន ច្រើននៅក្នុងប្រទេសភូមា ច្រើនតែនៅតាមដូរឆ្នេរទាំងសងខាង ក្បែរ មាត់ទន្លេ (Salween) ក្បែរបេគូ (Pegu) ។

នៅឆ្នាំ ១៩១១ ការិយាល័យជំរឿនប្រជាកស្រ្តនៃប្រទេសភូមា បាន ធ្វើនូវការជំរឿនប្រជាកស្រ្តទៅ ឃើញមានជាតិមន នៅសល់ត្រឹមតែ ៣២០.៦២៩ នាក់ តែបណ្ដាមនទាំងនេះ មានតែចំនួន ១៧៩.៤៤៣ នាក់ទេ ដែលអាចនិយាយភាសាមនបាន ។

ជាតិមននៅក្នុងប្រទេសភូមាសព្វថ្ងៃ នៅរាយតាមតែកន្លែងដែលខ្លួន ធ្លាប់នៅ ឬតាមតែរាជការតម្រូវឲ្យនៅ ។ ទីដំបន់ដែលមានជាតិមននៅ ច្រើន ក្នុងប្រទេសភូមានិ៍ នៅដំបន់តេណាសេរ៉ិម (Tenasserim) មាន ចំនួនត្រឹមតែ ១៣៥.១២៧ នាក់ នៅដំបន់អាមហឹរ្ស (Amherst ចំនួន

១៣៩.៩៧០ នាក់ នៅដំបន់ថាទន (Thaton ចំនួន ៣៤.៨០៥ នាក់ ឯដំបន់ពេគូ (Pegu វិញមានចំនួនតែ ១៩៦០ នាក់ ។ ក្រៅពីដំបន់ទាំងនេះ ជាតិមនមានចំនួនតិចណាស់ហើយ ស្ទើរតែរកស់គាល់ថាជាជាតិមនមិនបានផង ព្រោះពួកនេះមិនបេះភាសាមន មិនមានទំនៀមទំលាប់មន ។

សម័យដើម ដំបន់នៅប្រទេសភូមា ដែលមានជាតិមននៅកាន់កាប់នៅឡើយ ភាសាមនផ្សាយអំណាចរាតទៅទៅស្ទើរតែគ្រប់ដំបន់ ដោយឆាប់រហ័សណាស់ ។ នៅដំបន់ខាងជើង ភាសាមនបានផ្សាយអំណាចទៅដល់ប្រូម (Prome) ឯខាងត្បូងវិញ ក៏ជាតិមនទំផ្សាយរាតទីអំណាចរបស់ខ្លួនណាស់ដែរ តែមកដល់ក្រោយ ជាតិមនត្រូវថយអំណាចហើយចំនួនជនជាតិមន ក៏ថយចំនួនទៅតាមលំដាប់ដែរ ពីព្រោះជាតិភូមាចូលមកកតត្បាតប្រទេសមន ហើយភូមាបានតាំងអំណាចសឹប់នៅលើពួកមនបានហើយ ទើបបង្កើតជាអាណាចក្រឡើងហៅថាអាណាចក្រភូមានៅបាគន (Bagan) ហើយប្រជាជាតិភូមាទៅតាំងទីនៅតាវ៉យ (Tavoy) និងនៅតេណាសេរ្សរិមខាងត្បូង (South Tenasserim) ហេតុដូចនេះហើយ ដែលធ្វើឲ្យជាតិមននេះ បេះតែថយចំនួនទៅជាដរាប ។

កជាណាចក្រមននៅតាំងបានតែត្រឹម គ.ស. ១៥៤០ ព្រោះតែមានការកតត្បាតរបស់វង្សក្សត្រភូមាមកពីតូងគូ (Taungu) ហើយក្រោយមកទៀតបានទៅពួកភូមាមកគ្រួតត្រាភាគខាងលើ ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះហើយ

ដែលជាហេតុនាំឲ្យជាតិមន បាត់បង់ជាតិរបស់ខ្លួន ឬថយចំនួនជាតិរបស់ខ្លួនជាលំដាប់រាល់ថ្ងៃ ។

អំណាចភូមាលើជាតិមន និង ភាសា

ប្រជាជាតិណាក៏ដោយ ប្រទេសណាក៏ដោយ ឲ្យតែបាត់បង់ឯករាជ្យជាតិហើយ ភាសាក៏បាត់បង់អាប់ឱនទៅដែរ ដូចមានភាសិតថា "ភាសា បាត់ ជាតិរលាយ" ។

លទ្ធផលដែលនាំឲ្យភាសាមននេះ បាត់បង់ថយឥទ្ធិពលជាលំដាប់នោះមកពីសន្តិវង្សអាឡោមប្រា (Alompra Dynasty) នៅសតវត្សទី១៧ ដល់សតវត្សទី ១៩ បានប្រើអំណាចសង្កត់សង្កិន ជាតិមនពេក រកតែគ្នាងើបមុខមាត់មិនបាន ។ សម័យដែលភូមាមកគ្រួតគ្រាមន កន្លែងណាដែលមានជាតិមននៅ ច្រើននិយាយភាសាមនច្រើន កន្លែងនោះរាជការភូមារកមធ្យោបាយ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាតិមនមានចំនួនតិចឬកុំឲ្យនៅមួយកន្លែងមានគ្នាច្រើន ។ ការធ្វើដូច្នេះ ដើម្បីកុំឲ្យពួកមនទាក់ទងគ្នា និងកុំឲ្យនិយាយភាសាមនរកគ្នា ។ ការបំបែកគ្នាឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកដូច្នេះជាហេតុនាំឲ្យភាសាមនចុះថយ រកមនុស្សនិយាយជាមួយគ្មានតែភាសាថយហើយ ពួកភូមាយល់ថា ជាតិមននឹងមានចំនួនថយដែរ ។ ភាសាមនដែលចុះខ្សោយលែងប្រើប្រាស់នៅ គ.ស. ១៧៥៧ មាននិយាយទាក់ទងគ្នាបន្តិចបន្តួច ហើយមកពី គ.ស. ១៨១៦ ដល់ ១៨៥២ នៅ

បេគូ (Pegu) ក៏មិនមានច្បាប់ណាមួយជួយការពារកាសាមនឲ្យមាននិយាយ ឬប្រើប្រាស់ដែរ ។ សូម្បីតែនៅគេណាសេរីម ដែលជាកន្លែងធ្លាប់មានជាតិមននៅច្រើនស្រាប់ ហើយមននៅមានអំណាចខ្លះផង ក៏មិនមានច្បាប់ណាមួយជួយគាំពារកាសាមនឡើយ ដល់មកសម័យដែលវេង្គកិបាលអង់គ្លេស ចូលមកគ្រប់គ្រងប្រទេសភូមា ក៏អង់គ្លេសមិនអើពើនឹងជួយការពារឲ្យជាតិមនមានការប្រើកាសាមនដែរ ។

ហេតុដែលខ្ញុំយកអាណាចក្រទ្វារាវតីមកនិយាយនេះ ព្រោះខ្ញុំចង់បង្ហាញឲ្យឃើញនូវវប្បធម៌មន-ខ្មែរដែលដូចគ្នាខ្លះ ។ ខ្មែរយើងពីដើមធ្លាប់ផ្សាយអាណាចក្រទៅដល់គ្នាទីងមន ដូចអាណាចក្រទ្វារាវតី លពបុរី សុខោទៃ អាណាចក្រដែលខ្មែរធ្លាប់គ្រប់គ្រងមកជាច្រើនឆ្នាំ ។

អាណាចក្រទ្វារាវតី

ព.ស. ៨៦០ ដល់ ១១៥០

តាមសេចក្តីកត់ហេតុរបស់ចិនថា មានអាណាចក្រមួយឈ្មោះថា ទ្វារាវតី នៅក្នុងវាលស្រែកេត្រ គឺភូមា សៀមថៃ និងឥសាណបុរី ខ្មែរ ។ អាណាចក្រនេះប្រហែលជាទីរួមខេត្រ គឺមណ្ឌលក្រុងទេព អាយុធ្យា នគរជយស្រី រាជបុរី នគរសួគ៌ ពិណ្ណុលោកនិងប្រាចិណ ជាអាណាខេត្ត ។ និយាយពីអាយុធ្យា និងបាងកកវិញ ក្រុងទាំងពីរនេះ អយុធ្យាកើតមានពី

ឆ្នាំ ១៧៨១(១) ។ អាណាចក្រទ្វារវតី ពីដើមជារបស់ លវោ (លាវ) តែមិនមែនលាវនៅលួងប្រាបាង ឬវៀងចាន់ទេ ។ តែវេលាក្រោយមក នៅ ព.ស. ១៥០០ ខ្មែរកម្រាបលវោបាន ហើយក៏ចូលទៅនៅគ្រប់គ្រងអស់កាលជាយូរ តែការគ្រប់គ្រងនៅសម័យនោះ ជាប្រទេសកជ ។ សម័យដែលខ្មែរនៅគ្រប់គ្រងទឹកដណាទី នៅលពបុរី ឬជួនកាលនៅអាយុធ្យា តែច្រើននៅលពបុរី ព្រោះលពបុរី ជាទីក្រុងចាស់យូរមកហើយ ឯក្រុងអាយុធ្យានេះ ពីដើមក្នុងសម័យលវោគ្រប់គ្រងមិនមានឈ្មោះទេ ទើបមាននៅពេលដែលខ្មែរចូលទៅនៅគ្រប់គ្រង ។

នៅលពបុរី គេឃើញមានសិលាចារឹកមួយ ដែលជាភាសាមន ។ នៅសិលាចារឹកនោះ មាននិយាយថា ជាតិមនបានមកនៅទីនេះ ។ អ្នកដែលបានមកតាំងទីនៅ២កន្លែងនោះគឺមន ដែលចុះមកពីលវោ មានព្រះនាងចាមទេវីជាមេ ។

ដល់ខ្មែរចូលទៅគ្រប់គ្រង មានធ្វើថ្នល់កាត់គ្នាទៅវិញទៅមករវាងក្រុងយសោធរបុរី និង លពបុរី ។

ពង្សាវតារលពបុរី

ដើម្បីឲ្យងាយយល់ នូវវប្បធម៌មន-ខ្មែរ និងការទាក់ទងរវាងមននិងខ្មែរខ្ញុំសូមនិយាយយ៉ាងខ្លីពីអាណាចក្រលពបុរី សម័យដែលប្រទេសកម្ពុជា

១.២-Histoire Ancienne des Etats Hindouisés, par G. Coedès, page 94.

នៅក្នុងមហាអំណាច ។ នៅសម័យប្រមាណ ព.ស. ១៥០០ មានសិលាចារឹកខ្មែរជាដំបូង នៅក្រុងលពៅដែលមានព្រះនាមនៃមហាក្សត្រខ្មែរប្រោកដនៅសិលាចារឹកនោះផង គឺព្រះបាទព្រះសុរ្យវរ្ម័នទី ១ ។ ក្រៅពីសិលាចារឹកនេះ នៅមានវត្ថុដទៃទៀតជាកស្តុតាងដូចជាការរចនាជាដើមដែលខ្ញុំនឹងនិយាយទៅខាងក្រោយ ។ ការទាំងនេះហើយ ដែលនាំឲ្យយើងដឹងច្បាស់ថា ក្រុងលពៅ ឬលពបុរី ធ្លាប់ជារាជធានីរបស់ខ្មែរ ជាក្រុងដែលខ្មែរធ្លាប់គ្រប់គ្រងត្រួតត្រាអស់កាលជាយូរឆ្នាំ ។

ការដែលថា ខ្មែរនៅត្រួតត្រាក្រុងលពៅ តាមសិលាចារឹកខ្មែរនេះ ឃើញថា នៅមិនទាន់អស់ចិត្តទេ តែបើសិនជាសង្កេតតាមឯកសារបរទេស ដូចជាឯកសារភាសាលាវជាដើម ឬភាសាបាលី ក៏មាននិយាយដូចតែឯកសារខ្មែរដែរ ។ ឯកសារលាវ នៅឈៀងម៉ៃ ដំណាលថា ប្រមាណ ព.ស. ១៥៥០-១៦០០ ក្សត្រគ្រប់គ្រងក្រុងហរិបុញ្ជយ ព្រះនាមត្រាពក ឬអត្រាពក បានធ្វើសឹកនឹងស្តេចដែលជាអ្នកនៅគ្រប់គ្រង ក្រុងលពៅព្រះនាមថា ឧច្ឆិតចក្រវត្តិ ។ ខណៈនោះកំពុងតែធ្វើសឹកនឹងគ្នា មានក្សត្រដែលគ្រប់គ្រងនគរស្រីធម្មរាជ បានចូលមកវាយក្រុងលពៅបាន ។ ព្រះរាជឱរសរបស់ក្សត្រនគរស្រីធម្មរាជ បានឡើងគ្រប់គ្រងរាជសម្បត្តិ ហើយទើបតាំងព្រះវង្សថ្មី ។ ព្រះរាជឱរសនោះ គឺព្រះបាទសុរ្យវរ្ម័នទី ១ ។ ព្រះរាជអង្គនេះ កាលបានឡើង សោយរាជប្រទេសកម្ពុជាហើយ ទ្រង់បានរួម

យកមណ្ឌលដែលព្រះបិតាវាយបាន ឲ្យចូលមកជាអាណាចក្រកម្ពុជា ។

ព្រះបាទសុរ្យវរ្ម័នទី ១ ដែលស្តេចយាងមកពីប្រទេសស្រីធម្មរាជ ដែលជាប្រទេសកាប់កាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ព្រះអង្គបានជួយទំនុកបំរុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដល់ព្រះអង្គសោយទីវង្គតទៅ បានទទួលព្រះមរណៈបច្ឆានាមថា ព្រះនិព្វានបទ ។

ទំនៀមបូជាសពរបស់ពួកមន

ទំនៀមទម្លាប់របស់មនជាច្រើន ដែលមានការគោរព ឬប្រព្រឹត្តដូចគ្នាតែការយកទំនៀមទម្លាប់ទាំងអស់មកអធិប្បាយ ឃើញថាជាហេតុនាំឲ្យអស់ពេល តែពេលនេះ ខ្ញុំយកតែការបូជាសពរបស់មនដែលឃើញថាដូចគ្នានឹងខ្មែរជាច្រើន គឺៈ ។

១- ការលើកសពចំអាសទឹក

ការលើកសពចំអាសទឹក តាមទំនៀមរបស់មន ឃើញមានប្លែកពីខ្មែរសព្វថ្ងៃ មនពេលលើកយកសពមកចំអាសទឹក ត្រូវមានមនុស្ស ៧ នាក់ ។ មនុស្សទាំង ៧ នាក់ នេះត្រូវកើតខុសថ្ងៃគ្នា ។ ពេលចូលទៅកន្លែងតម្កល់សពដែលត្រូវយកសពមកចំអាសទឹក គេត្រូវឲ្យមនុស្សដែលកើតនៅថ្ងៃអាទិត្យទៅមុន ហើយទើបអ្នកដែលកើតនៅថ្ងៃចន្ទអង្គារ ជាបន្តបន្ទាប់គ្នារហូត ដល់អ្នកដែលកើតថ្ងៃសៅរ៍ចូលទៅ បន្តបន្ទាប់គ្នា ។ កាលបើលើកសពចំអាសទឹករួចហើយ ពេលចេញមកវិញ ត្រូវឈរជាជួរសិន

មិនមែនម្នាក់ស្រោចទឹកលើសពហើយចេញមកទេ ត្រូវចេញមកបន្តបន្ទាប់គ្នាដែរ តែត្រូវអ្នកដែលកើតថ្ងៃសៅរ៍ចេញមកមុន ហើយសឹមអ្នកកើតថ្ងៃសុក្រ ព្រហស្បតិ៍ រហូតដល់អ្នកកើតថ្ងៃអាទិត្យចេញក្រោយគេ ។

ចំណែកទឹកដែលត្រូវយកទៅចំអាសសពនោះ ត្រូវដាំឲ្យពុះ ឬឲ្យក្តៅសិនហើយតម្កល់លើជើងក្រាន ដែលតម្កល់ថ្ម ៣ ដុំ ដែលជានិមិត្តរូបនៃភូមិទាំង ៣ គឺកាមាវចរភូមិ រូបាវចរភូមិ និងអរូបាវចរភូមិ ។

២ – ការបង់លុយក្នុងមាត់នៃសព

លុះចំអាសទឹករួចហើយ គេតែងបង់លុយទៅក្នុងមាត់នៃសព ។ ហេតុដូចម្តេចបានជាចាំបង់លុយទៅក្នុងមាត់នៃសព : តាមទំនៀមមនយល់ថា ការស្លាប់ទៅកាន់ឋានខាងមុខ ត្រូវឲ្យមានទ្រព្យសម្បត្តិខ្លះយកទៅជាមួយផង បើពុំនោះទេត្រូវឲ្យមានលុយកាក់ខ្លះ គ្រាន់ចាយវាយទិញរបស់ដែលត្រូវការ ។

ចំណែកខាងខ្មែរ- តាមឯកសាររបស់លោក ប៊ូ ប៊ូ ថា ការបង់លុយទៅក្នុងមាត់សព ដោយមានរឿងដូចតទៅនេះ :

មានប្តីប្រពន្ធពីរនាក់ ស្រឡាញ់គ្នាណាស់ មានមាសប្រមាណជា ១ បាទ ។ ប្តីប្រពន្ធបានផ្តាំគ្នាទៅវិញទៅមកថា បើនរណាស្លាប់ទៅសូមឲ្យយកមាសបង់ទៅក្នុងមាត់ផង ។ ស្រាប់តែក្រោយមក ប្តីស្លាប់មុន ប្រពន្ធក៏យក

មាសនោះទៅបង់ក្នុងមាត់ប្ដីតាមបណ្ដាំ ។ លុះបូជាសពប្ដីរួច ឃើញមាសនៅសល់ប្រហែល ៣ ស្លឹង ។

ថ្ងៃក្រោយមក ព្រះរាជាមានព្រះរាជបញ្ជា ឲ្យរៃមាសម្នាក់ ១ បាទ តែអ្នកមេម៉ាយនោះ មានមាសត្រឹមតែ ៣ ស្លឹង ទើបចូលទៅក្រាបថ្វាយមាសដែលសល់ពីភ្លើង ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសង្កេត ទើបឈប់ឲ្យរៃមាសទៅៗ

៣-ការរំកិលសព

ថ្ងៃរំកិលសពចេញពីផ្ទះ តាមទំនៀមមក គេមិនយក ឬរំកិលសពចេញតាមទ្វារដែលចេញចូលសព្វថ្ងៃទេ ហើយមិនឲ្យចុះតាមជណ្ដើរដែលមនុស្ស ឬម្ចាស់ផ្ទះចុះឡើងទេ ។ គេត្រូវទំលាយជញ្ជាំង ហើយត្រូវធ្វើជណ្ដើរផ្សេងមួយទៀត ទុកសម្រាប់តែរំកិលសពចុះប៉ុណ្ណោះ ។ សពត្រូវសែងចេញយកទៅបូជា ត្រូវសែងយកក្បាលទៅមុន ព្រោះកាលដែលព្រះសមណគោតម បានរៀបចំពិធីឈាបនកិច្ចព្រះបិតារបស់ព្រះអង្គ ក៏ហែព្រះសពយកព្រះកេសទៅមុនដែរ ។ តែសម័យមុននេះ គេសែងសពយកជើងទៅមុន ។

លុះទៅដល់ឈាបនដ្ឋានហើយ គេត្រូវហែប្រទក្សិណទីបូជាសពឬឈាបនដ្ឋាន ៣ ជុំ នេះជានិមិត្តរូបនៃការកើត ឈឺ ស្លាប់ ។ តាមឯកសាររបស់លោក ប៉ូ ប៉ុ ហា បុគ្គលដែលមានកិលេសច្រើន តែងតែរវល់

ចាស់ ឈឺ ស្លាប់ កើតនៅក្នុងភពវដ្តសង្សារ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាគេហែប្រទក្សិណឈាបនដ្ឋាន ៣ ជុំដែរ ។

តាមទំនៀម នៅក្នុងពិធីបូជាសពនៅមានច្រើនណាស់ ដែលមានពិធីប្រហាក់ប្រហែលនឹងខ្មែរ តែពេលនេះ ខ្ញុំយកតែពិធី ៣ យ៉ាងនេះមកជូនជាឧទាហរណ៍ ដើម្បីឲ្យឃើញថា ពួកមនមានទំនៀមច្រើនដែលដូចនឹងខ្មែរ ។ ទំនៀមបូជាសពពួកមន មិនមែនដូចគ្នាតែទាំងអស់ទេ មានកន្លែងខ្លះ ក៏ខុសដែរ ។ ដូចលោក រ.ហាលីដេថា ទំនៀមក្នុងការបូជាសពមនមានពិធីខុសគ្នាផ្សេងៗ ខ្លះ ដូចពួកមនខ្លះ តែមានអាយុឬមានសភាពនិងធ្ងើមរណាកាល គេតែងធ្វើផ្ទះ ឬពេងជាប់ដោយខ្សែកសម្រាប់តែឲ្យមនុស្ស គេមិនចង់ឲ្យមនុស្សស្លាប់នៅក្នុងផ្ទះជាមួយទេ ព្រោះគេខ្លាចក្រែងចង្រៃ ។

បែបរចនា

ការរចនារបស់មន-ខ្មែរមិនដូចគ្នាប៉ះប៉ិនទេ គេនៅសង្កេតបានថា នេះជារបស់ខ្មែរ នេះជារបស់មន ដូចការកសាងព្រះពុទ្ធរូបជាដើម ។ ការកសាងព្រះពុទ្ធរូបតាមបែបខ្មែរ និងមន គ្រាន់តែក្រឡេកមើលភ្លាមគេអាចសំគាល់បានថា នេះជារបស់មន នេះជារបស់ខ្មែរ ។

មុនពុទ្ធសករាជ ៩៦៣ ដល់ ១៤៦៣ នៅប្រទេសសៀម គេឃើញ

ក្បាច់រចនា ប៉ុន្តែមនច្រើនជាង មនដែលយកសាងព្រះពុទ្ធរូបនេះ សុទ្ធតែពួកមនមកពីប្រទេសភូមាខាងក្រោម ។ ប៉ុន្តែរចនារបស់មននេះ ជាក្បាច់ដែលមានលំនាំតាមបែបរចនារបស់ហិណ្ឌូ តាំងពីពុទ្ធសករាជ ៨៤៣ ដល់ ៩៤៣ ។ ក្បាច់រចនារបស់មននេះហើយ ដែលគេស្គាល់បាននូវវង្សនៃស្តេចមន ក្នុងសម័យគុប្តៈ ឥណ្ឌាប៉ែកខាងជើង ។

លុះមកដល់ពុទ្ធសករាជ ១៥៤៣ ដល់ ១៧៩៣ រចនារបស់ខ្មែរក៏ចូលទៅនៅប្រជែងជាមួយរចនាមន ព្រោះតាំងពីពុទ្ធសករាជ ១៥៤៣ ស្រុកសៀមកណ្តាល នៅក្នុងអំណាចស្តេចខ្មែរគ្រប់គ្រង ដូច្នេះហើយ បានជាគេឃើញមានរចនាខ្មែរនិងមននៅលាយឡំគ្នា ។

តែបែបរចនាទាំងពីរនេះ នៅឃើញផ្សេងគ្នា ។ បែបប្ញកិទភាគនៃការរចនារបស់មន-ខ្មែរ ដូចការកសាងព្រះពុទ្ធរូបជាដើម ព្រះពុទ្ធរូបខ្មែរមានទ្រង់ទ្រាយជារូបបុរស ឃើញស្តែងជាងព្រះពុទ្ធរូបបែបមន ។

អាស្រ័យហេតុនេះហើយ បានជាគេអាចសន្និដ្ឋានបានថា ខ្មែរ-មនមានវប្បធម៌ច្រើនដូចគ្នា មិនមែនតែខាងរចនាទេ ដែលនៅលាយឡំគ្នា សូម្បីតែខាងភាសា និងអក្សរ ក៏ឃើញនៅលាយឡំគ្នាដែរ ។ គេឃើញមានសិលាចារឹករបស់ខ្មែរជាច្រើនដែលនៅលពបុរី ជាភាសាខ្មែរខ្លះ មានលាយភាសាមនខ្លះ ។ សូមអានទៅខាងក្រោយ លោកអ្នកនឹងឃើញ សិលាចារឹករបស់ខ្មែរនៅលពបុរី :

សិលាចារឹកខ្មែរនៅលពបុរី

សិលាចារឹកនេះហើយ ជាស្នាដៃមួយសរឲ្យឃើញថា អារ្យធម៌របស់ខ្មែរនៅតែពាសពេញប្រទេសសៀម ។ សិលាចារឹកខាងក្រោមនេះ ជាសិលាចារិករបស់ខ្មែរនៅលពបុរី :

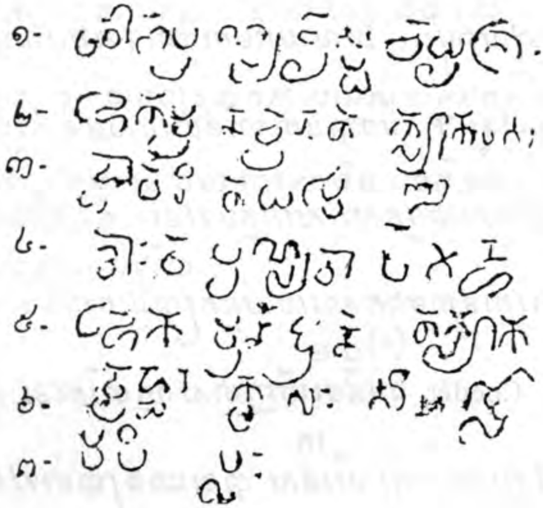

សរសេរជាខ្មែរសព្វថ្ងៃ :

១- រៅបុណ្យជុស្នាចយុគ្រោះ

២- ដេកមុនជុនតក្យាកល

៣- ត្នាបរិតយមោញះ

៤- ខះបបុណ្យតាបឥន្ទ

៥- ដេកមុនជុនតក្យាក

៦- វុទ្រក្យសះបិជ្ជោ

៧- វបិបុះ

សេចក្តីប្រែសំរួល: ១ នេះគឺជាបុណ្យរបស់គ្រហស្ថឈ្មោះ ផុស្ធយុ ។

២- មានសទ្ធា បរិចាគខ្ញុំគំដរឲ្យបំរើវត្តអាកម ។ ៣- សទ្ធាចរិត ជាឈ្មោះអ្នកធ្វើអំណោយ ៤- តាប ឥន្ទ បានធ្វើបញ្ញកម្ម ៥- ខ្ញុំគំដរដែល បានថ្វាយទៅវត្តអាកម ៦- ឈ្មោះថាវត្តទិរក្សស់ះ ទិង សិ ៧- គ្របី ។

សិលាចារឹកនៅលពបុរី ដែលយកមកធ្វើជាឧទាហរណ៍នេះ ជាសិលាចារឹករបស់មន-ខ្មែរ ។ ម៉េចបានជាហៅថារបស់មន ខ្មែរ:

បញ្ហានេះ ខ្ញុំដែលជាអ្នកសរសេរអត្ថបទនេះ គឺមិនដឹងជាភាសាមន ដូចម្តេចដែរ តែការអានតាមឯកសាររបស់អ្នកប្រាជ្ញចេះដឹងធំៗ ដូចលោក ហ្ស.សឺដេស G. Coedès ជាដើមឃើញថាសិលាចារឹកនេះ ជាភាសាមន មានលាយភាសាខ្មែរលោកហ្ស.សឺដេស បានយោងប្រាប់ទៅតាមឯកសារ របស់លោក M. Duroiselle ជាអគ្គិរក្សបុរាណវត្ថុនៅប្រទេសភូមា ។

សិលាចារឹកនេះមានអត្ថបទយ៉ាងសង្ខេប ដែលមានអក្សរមានលំនាំ ជាអក្សរខ្មែរ ។ បែបអក្សរដែលចារនៅ លើសិលាចារឹកនេះ មានលំនាំ ជាអក្សរខ្មែរ នៅសតវត្សរ៍ ៦ ឬ ៧ ។ បើបែរទៅមើលសិលាចារឹកជា ភាសាបាលីវិញនៅស្រុកសៀម ដូចជាសិលាចារឹកនៅព្រះបឋមស្ធូបជា ដើម ។ សិលាចារឹកនៅលពបុរីនេះ មានអត្ថបទ ជាភាសាបុរាណ ហើយវេលច់ខ្ះ ។ ។

សូមអានអត្ថបទនៅទំព័រ ៩០៩ ហើយសូមប្រៀបធៀបនឹងសិលាចារឹកខ្មែរដទៃទៀត ។

ការប្រៀបធៀបភាសា

ដើម្បីឲ្យឃើញថាភាសាមន និង ខ្មែរមានអំបូរមកជាមួយគ្នា សូមលោកអ្នកអានសង្កេតពិនិត្យ នូវភាសាទាំងពីរនេះ និងភាសាកុល-សម្ពន្ធនៅភ្នំខ្លះ ៗ បានជាខ្ញុំយកភាសាអ្នកនៅភ្នំមកនិយាយផង ព្រោះខ្ញុំយល់ឃើញថា ពួកអ្នកនៅភ្នំមានភាសានិយាយមិនទាន់បែរទៅរកភាសានេះ ឬ ភាសានោះនៅឡើយ ៖

ខ្មែរ	មន(១)	ស្ទៀង
ត្រី	កា	កា
ភោង	កុន	
កូន	កន	កុន
ចៅ	ចារ៍	សៅ
ជើង	ជេង	ជឹង
ដៃ	តាយ	សុិស
ដី	តី	តេះ
ថ្ម	ថ្ម	តឹះមៅ

១- សូមអភ័យទោស បើការអានភាសាមន និង ស្ទៀង មិនបានត្រឹមត្រូវតាមសូរសាស្ត្រ ។

ល្ពៅ	គ្ពិ	
ឆ្នាំ	ស្នាំ	សឹណាំ
ទឹ	ទក	ទក
ប្រមុះ	មុះ	ក្រេមុះ
ថ្មី	កៈមី	មុី
បុល	រើស	រៀស
រុយ	រូយ	រូយ
សក់	សុក	សុក

ការប្រៀបធៀបភាសា ខ្មែរ-មន ១:

ខ្មែរ	មន	ខ្មែរ	មន
សេះ	ធេះ	ដើម	គេម
អុស	អស់	ស៊ិបាយ	ជាក់ប៊ឺង
កូន	កន	កូនប្រុស	កនប្រុស
ដក់ថ្នាំ	ជាក់កៈអ៊ុ	កូនស្រី	កនស្រី
បាយ	ប៊ឺង	វត្ត	ពោង
វត្តឧណ្ណាលោម	ឧណ្ណាលោមពោង	អាចម៍	អ៊ិក
ដៃ	តៃ	ប្អូន	ប៉ាន
ក្ដយ	ក្ទិ	ស្រូវ	ស្រូ

ការរាប់ចំនួន

ដើម្បីឲ្យងាយយល់ក្នុងការរកទ សូមប្រៀបធៀបតាមអក្សរ

ខ្មែរ	មន	ស្ទៀង	ព្រាក	
Muoy	Moy	Mui	Muoi	1
Pir		Bar	Bar	2
Bei	Pi	Pe	Pe	3
Buon	Pan	Puon	Poun	4
Pram		Pram podam	Pram	5
Pram muoy		Prau	Prau	6
Pram pir	Tapah	Poh	Pah	7
Pram bei	D-cam	P'ham	Pham	8
Pram buon		Sienh	Chin	9
Dap		djemat	djet	10

ការប្រៀបធៀបនូវភាសាទាំង ៤ បែបនេះ ឃើញមានភាសាខ្លះ រាប់ដូចគ្នា ខ្លះស្រដៀងគ្នា ៗ

ក្រៅពីភាសាទាំង ៤ នេះ សូមលើកយកភាសាអ្នកនៅក្នុងខ្លះមក ប្រៀបធៀប ដើម្បីឲ្យឃើញច្បាស់ នូវភាសាទាំងនោះ តែពេលនេះ សូមយកតែការរាប់ចំនួនមកជូន ដូចតទៅនេះ

ជ្រាយ	រដែ	ចាម	
Sa	Sa	Sa	1
Duà	Dòa	Dua	2
Klao	Tlao	Klau	3
[illegible]	Pa	Pak	4
Roma	Ema	Limo	5
Nam	Nam	Nam	6
Tojuh	Kjuh	Tijuh	7
Sopan	Fpan	Dalapan	8
Duaropan	Doapen	Salapan	9
Pluh	Pluh	Pluh	10

ទោះបីមានការកែនទម្រង់ត្រូវតាមភាសាដើមដែលភាសានីមួយ ៗ

សូមមេត្តាជួយការតាមដែលលោកអ្នកធ្លាប់បានដឹងផង ៗ

រឿងសាមកុក

ឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា

ឆ្ន - ភាគ ៨

ប្រែ-រៀបរៀង

(៣)

រឿងសាមកុកទុកជាយុទ្ធសាស្ត្រ	អ្នករាងវៃឆ្លាសបើបានអាន
នឹងចេះឧបាយកលចំណាន	ទាំងមានសន្តានស្នេហាជាតិ

យូរ-អ៊ុន

ម៉ាតាយឃើញ បេងហេក-បេងហ៊ុរ ក៏យកដាវចង្អុលមុខហើយថា បើយើងចាប់ខ្លួនបានម្តងទៀត មុខជាមិនលែងទេ ៗ បេងហេក-បេងហ៊ុរ មិនឆ្លើយតបថាម្តេចសោះ ចេះតែឱនដាក់មុខហើយដើរទៅ, លុះដើរទៅដល់បន្ទាយវៀង ទើបចូលទៅ ទទួលក្រឡេកឃើញជូឡុង និងទាហាន នៅពេញក្នុងបន្ទាយនោះ ៗ ជូឡុង ក៏ស្រែកឲ្យបេងហេក-បេងហ៊ុរថា ចៅហ្វាយយើងមានគុណលើអ្នកឯងច្រើនណាស់ ហេតុម្តេច អ្នកឯងមិនដឹងគុណសោះ?, បេងហេក-បេងហ៊ុរមិនឆ្លើយតបសោះ ក៏ឱនដាក់មុខដើរប្រញាប់ទៅ, លុះទៅដល់ប្រហាបច្រកភ្នំ ឃើញអ៊ុយអៀនមានទាហានទៅស្កាត់ពីមុខ ក៏ទឹកភ័យណាស់, អ៊ុយអៀនស្រែកថា ឥឡូវយើងបាន ធ្លងមកត្រើយខាងនេះ ចូលក្នុងដែនរបស់ខ្លួនហើយ ខ្លួននៅត្រូវស្នើងទៅ

ដល់ណាទៀតទើបចង់ច្បាំងនឹងយើង បើយើងចាប់បានខ្លួនម្តងទៀតនឹងកាប់ចញ្ច្រាំជា ១០ ៗ កំណាត់ ។ បេងហោក-បេងហ៊ុវមិនឆ្លើយតបសោះ ឱនជាក់មុខដើរទៅ ។

ខណៈកាលខុងបេង បើកលែងបេងហោក-បេងហ៊ុវទៅផុតហើយ កំលើកទាហានចូលទៅរៀបចំកងទ័ពក្នុងបន្ទាយបេងហោក ហើយបង្គាប់ឲ្យរៀបគ្រឿងអាហារអស់បណ្តានាយទ័ព នាយកង និងពួកទាហាន, លុះបរិភោគរួចអស់ហើយ ទើបខុងបេងនិយាយថា យើងគិតនឹងទំនុកបម្រុងផែនដីព្រះចៅឡៅសៀន ឲ្យបានសុខចម្រើនតទៅ បានជាត្រូវខិតខំតាំងម៉ឹះ, អស់អ្នកតាំងនេះ ដែលបានឯកច្បាំងនឿយហត់ បើមិនគិតឲ្យដឹងគំនិតចិត្តថា ចាប់បានបេងហោក-បេងហ៊ុវហើយ ហេតុម្តេចបានជាបើកលែងទៅវិញជាច្រើនដងច្រើនសានោះ ព្រោះយើងឃើញថា បេង-ហោក នេះជាចៅហ្វាយស្រុក ៗ ក្រៅ ចិត្តកម្លៅរឹងរូសខុសនិងមនុស្សស្រុកយើង, ដែលចាប់បានខ្លួនមកហើយ វាក៏នៅចម្លើយមិនព្រមទទួលសារភាពចំណុះចុះចាញ់តែម្តង ដែលយើងចាប់បានម្តងពីរដង ហើយបើកលែងវាទៅវិញនោះ ព្រោះចង់ឲ្យវាតាល់តម្រិះប្រាជ្ញា មានចិត្តអាកោតខ្លាចឯង ៗ តាំងខាងក្នុងតាំងខាងក្រៅ មិនត្រូវឲ្យវានៅប្រកួតអួតថ្វីដៃបាន, បើនឹងប្រមាណយកតែជ័យជម្នះក្តៅ ៗ ហើយត្រឡប់ចូលទៅក្រុងវិញ ដើម្បីនឹងលើកចេញទៅវាយស្រុកខាងព្រះចៅចូកីទៀត ទោះម្តេចម្តា បេងហោកវា

គង់ធ្វៀតលើកទៅប្រទូសរ៉ាយស្រុកយើងពុំខាន, អស់អ្នកទាំងប៉ុន្មាន ត្រូវតែទំយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើបេងហោក ឲ្យបាក់បបខូចខ្ចាចពុំអាចនឹងប្រទូស្តដល់យើងតទៅ ទើបយើងនឹងអស់ទុក្ខក្តៅតីក្រោះរ៉ា ។ ពួកទាហានពល់គ្នាបានស្តាប់ ក៏ចាប់ចិត្តគិតឃើញត្រូវណាស់ លើកដៃសំពះថា គំនិតលោកគិតនោះប្រពៃពេក, យើងខ្ញុំសុំទទួលអាសា ត្រាតែវែកទម្លាយរូបកាយមិនស្តាយជីវិតឡើយ ។

ឯបេងហោក-បេងហ៊ុំនោះ លុះទៅដល់ស្រុកងិនខែ ហើយក៏គ្នាន់ក្នាញ់គុំចិត្តណាស់ ទើបរួតរះឲ្យកេណ្ឌទាហាន ៩៣ ខែត្រ ដែលនៅក្រោមបង្គាប់ ឲ្យលើកប្រញាប់ចូលមកព្រមគ្នា រួមគណនាបាន ៥០ ម៉ឺននាក់, ឯនាយទ័ពនាយកងជាមេទាំងប៉ុន្មាននាក់ ក៏ចូលទៅគំនាប់បេងហោកទាំងអស់គ្នាតាមទំនៀម, បេងហោក-បេងហ៊ុំ ក៏ឲ្យត្រួតត្រៀមទាហានបានពេលាហើយ ក៏លើកទៅតាំងនៅក្បែរស៊ួងសៀងយ៉ ។

ខណៈនោះ ទាហានល្បាតបានភតគ្បាតស៊ើបយកសេចក្តីបានច្បាស់ ក៏ចូលទៅក្រាបសំពះប្តឹងខុងបេងថា បេងហោកឲ្យកេណ្ឌទាហានទាំង៩៣ ខែត្របានពល ៥០ ម៉ឺន ហើយលើកមកតាំងនៅស៊ួងសៀងយ៉ ។ ខុងបេងបានឮដូច្នោះ ក៏អស់សំណើចហើយថា អស់អ្នកពល់គ្នាកុំព្រួយវិតក្កឡើយ នឹងទ័ពនោះ ហើយយើងចង់ឲ្យលើកមកទៀតឲ្យច្រើនជាងនេះ ទើបនឹងឃើញតម្រិះយើង, ហើយក៏បង្គាប់នាយទ័ព នាយកងទាំងពួងឲ្យរៀបលើក

ទ័ពរំកិលចូលទៅ ។ ខុងបេង ក៏ឡើងជិះរទេះតូចនាំទាហានសេះ ៥០០ ឲ្យជាអ្នកនាំផ្លូវទៅមុខ, លុះទៅដល់មាត់ស្ទឹងសៀងយី ទន្លេជូឡុង, ម៉ា-កាយ, អ៊ុយអៀន, ទៀវអេក លើកទ័ពមកប្រទះគ្នា, ខុងបេងក៏បង្គាប់ពលយោធាឲ្យទៅកាប់ឈើមកធ្វើផែ ក៏មិនបាន, ទើបសួរលីយីដែលនាំផ្លូវថា យើងនឹងឆ្លងស្ទឹងទៅឥឡូវនេះ ក៏ទញ់ទាល់ណាស់ ព្រោះគ្មានអ្វីជាពាហ-ណៈនាំទៅបាន, តើអ្នកនឹងគិតអានះឃើញប្រកផ្លូវយ៉ាងណា? ។

លីយីឆ្លើយតបថា លើភ្នំខាងជើងមានព្រៃឈើច្រើនណាស់ ឃើញល្មមនឹងកាប់យកមកធ្វើស្ពានឆ្លងទៅបាន ។ ខុងបេង ឮដូច្នេះ ទើបចាត់ទាហាន ៣០.០០០ ឲ្យទៅកាប់ឈើនិងឫស្សីមកចងជាក្បូនផែ ទទឹង ១ សិន (គឺ ៤ ម៉ែត្រ) ធ្វើស្ពាន លើកទាហានឆ្លងទៅ ដល់ត្រើយម្ខាង ទើបឲ្យរៀបធ្វើបន្ទាយធំ ៣ ធ្វើទ្វារចេញចូលត្រង់ស្ពាន ។

ឯបេងហេកតាំងបន្ទាយក្រោមទឹក ឃើញខុងបេងលើកទ័ពឆ្លងមកបាន ក៏នាំទាហានចំនួន ១០ ម៉ឺនលើកឆកវ៉ាយបន្ទាយខុងបេង ។ ឃើញបេងហេកពាក់អាវស្បែករមាស ពាក់មួកក្រហម ជិះក្របីឃ្មៀច ដៃឆ្វេងកាន់ខែល ដៃស្ដាំកាន់ដាវ លើកទាហានទន្ទ្រានចូលមកដូច្នោះ ក៏បញ្ជាឲ្យលើកពលចូលតទឹងបេងហេក ។ កាំខែលដេញពលខ្លួនឲ្យប្រជ្លួនចូលតដៃជាជ្រួលប្រ-បល់, ខុងបេងមើលយល់មិនជារបៀបក្បួនទ័ព ក៏ថយត្រឡប់ចូលបន្ទាយឲ្យបិទទ្វារមាំមួន, បេងហេកឲ្យទាហានខ្លួនទៅស្រែកដៀល ទ្រគោះដេរ

ខុនបេន ត្រង់មុខបន្ទាយជាអ៊ួអរ, ទាហានខុនបេនក៏មានសេចក្ដីខឹងឡើង ជ្រួលច្របល់ពន់ប្រមាណ បាននាំសេចក្ដីនោះទៅជម្រាបខុនបេនថា យើងខ្ញុំសុំយកអាសាចេញទៅច្បាំងនឹងបេនហោក សងសឹកឲ្យបាន, ខុនបេនទើបមានវាចាប្រស្រ័យតបថា បេនហោកជាខ្មាំងសត្រូវផ្សេងស្រុកទេសពីយើង ចំនើងចិត្ត នឹងធ្វើការតែផ្ដេសផ្ដាសមិនតាមក្បួនទ័ព ដូចទម្លាប់ពិជ័យសង្គ្រាម, យើងត្រូវនៅឲ្យស្ងៀម ចាំមើលកលការសិនចុះ បើឃើញមានចន្លោះស្រួលពេលណា សឹមប្រើប្រាជ្ញាឧបាយយកជ័យជម្នះវាតែម្ដង, អ្នកទាំងពួងកុំពាលមើលងាយសត្រូវ, ត្រូវតែនាំគ្នាជួយការពាររក្សាបន្ទាយឲ្យមាំមួនចុះ ។ ទាហានទាំងនោះទទួលបង្គាប់ហើយ ក៏ថយចេញទៅ ។

ឯបេនហោកមិនបានឃើញខុនបេនបញ្ចេញទាហានមកតស៊ោះ ក៏លើកទាហានចូលបន្ទាយ, នៅ ៣ ថ្ងៃទើបខុនបេនឲ្យហៅជូឡុង-អ៊ុយអៀនមកឲ្យបង្គាប់ថា អ្នកទាំង ២ ចូរនាំទាហានចំនួនទៅត្រៀមម្នាង ហើយត្រូវទៅតាំងបន្ទាយ នៅពីមុខបន្ទាយបេនហោក, បើឃើញយើងបណ្ដែតក្លួងទៅកាលណា ត្រូវឲ្យជូឡុង យកទង់ជ័យដោតក្នុងបន្ទាយឲ្យច្រើនគាលណោះជាបែបបញ្ឆោត, ជូឡុង និងអ៊ុយអៀនទទួលបង្គាប់ហើយក៏លើកពលចេញទៅតាំងបន្ទាយ នៅមុខបន្ទាយបេនហោក, ឯអ៊ុយអៀន ឲ្យនាំពលទៅពួនបង្កប់នៅក្នុងព្រៃញាតស្បាត ប្របជើងភ្នំខាងទិសឯកើត ហើយ

ឲ្យជីករំលុងទុកឲ្យច្រើន យកស្លឹកឈើគ្របពីលើមាត់រំលុងកុំឲ្យស្គាល់បាន, ហើយនឹងបានធ្វើការតាមកំណត់ ។

កាលដូច្នេះ និងស៊ុយអៀន លាខុនបេងទៅហើយ លុះពេលយប់ ខុនបេង ក៏បង្គាប់ម៉ាតាយឲ្យលេងភ្លេងបណ្ដើរទៅ ហើយឲ្យចេញទៅពួនបង្កប់នៅក្រៅបន្ទាយខាងទិសឯលិច, ម៉ាតាយ ក៏ទៅធ្វើតាមបង្គាប់គ្រប់ប្រការ ។ ខុនបេង ក៏ឲ្យដុតភ្លើងក្នុងបន្ទាយភ្លឺស្វាងគ្រប់បន្ទាយទាំង ៣ ហើយឲ្យទៀវអេក ចេញទៅពួនបង្កប់ក្រៅបន្ទាយខាងទិសឯជើង, ឯខ្លួនខុនបេង ក៏លើកចេញទៅតាំងទ័ពនៅក្រៅបន្ទាយ ។

ឯបេងហោកនោះ លុះថយទាហានត្រឡប់មកបន្ទាយជាច្រើនថ្ងៃ ឃើញខុនបេងតាំងទ័ពឈ្លប់មាំណាស់ ទើបលើកទាហានទាំងចុំទាំងចាស់មកប្រជុំគ្នាជាច្រើន ដើម្បីនឹងប្លន់បន្ទាយខុនបេង, លុះទាហានកងមុខមកដល់ ឃើញភ្លើងក្នុងបន្ទាយខុនបេងភ្លឺស្វាងច្បាស់ ក៏មិនអាចនឹងចូលប្លន់យកជ័យជម្នះបាន នាំទាហានរៃរង់ទាល់តែព្រឹកព្រហាម, លុះបេងហោកលើកមកថែមចូលនឹងទាហានកងមុខ នាយទាហាននោះក៏ទៅថ្លែងការណ៍ពិតមានឲ្យបេងហោកស្ដាប់គ្រប់ប្រការ, បេងហោកបានឮពាក្យ ទើបគិតថា ខុនបេងលើកទាហានត្រឡប់ទៅវិញហើយជាប្រាកដ បានជាភ្លេងដុតភ្លើងឲ្យយើងសង្ស័យ, ហើយបេងហោកក៏លើកទាហានចូលទៅដល់ឃើញក្នុងបន្ទាយនោះស្ងាត់ឈឹងសូន្យ គ្មានមនុស្សម្នាគ្រប់បន្ទាយទាំង ៣, បេងហោក

កំស្រដីថា ប្រហែលខុនបេងលើករត់ទៅហើយ មុខជាខាតស្បៀងអាហារជាច្រើនណាស់ ។

បេងហ៊ុំជាប្អូនថា ដែលខុនបេងលះបង់ចោលបន្ទាយហើយរត់ទៅនោះ មិនមែនទេ, ប្រហែលគេគិតជាកលឧបាយបញ្ឆោតយើងទេដឹង ? បេងហេកថា ចៅនិយាយនេះ មិនមែនសោះ ដែលថាខុនបេងធ្វើកលទុកនោះ, ប្រហែលស្រុកកាំងតាំងទីងស្រុកហ៊្វូគៅ លើកទ័ពមកវាយស្រុកសែលឈួនជាប្រាកដ គឺខុនបេងមានកំហិតនឹងលើកទ័ពវិលទៅជាការរួតរះ បានជាគ្រឡាស់ធ្វើកលឧបាយទុក ប្រាថ្នានឹងឲ្យយើងមានសង្ស័យមិនឲ្យកៃខែលើកទ័ពតាមទាន់; ហេតុនេះ, គួរយើងនឹងរួសរាន់លើកតាមទៅជាប្រញាប់ចុះ ។

លុះថាហើយ បេងហេក ក៏បែងទាហានឲ្យចូលទៅជញ្ជូនស្បៀងក្នុងបន្ទាយខុនបេងខ្លះ ក្រៅពីនោះ ឲ្យលើកស្រុះកាត់ទៅតាមក្បែរខាត់ស៊ួង ប្រុងនឹងទៅតាមចាប់ខ្លួនខុនបេងឲ្យបាន, លុះបេងហេកប្រមាណនឹងចូងទៅត្រើយម្ខាង ក៏ឃើញបន្ទាយដែលជួឡុងតាំងទុកក្បែរខាត់ព្រៃខ្ទេស៊ួងដោតទង់ទៀវនៅជាច្រើន សម្គាល់ថា បន្ទាយខុនបេងឈប់ស្នាក់នៅទីនោះ ទើបចាត់ទាហានឲ្យទៅកាប់ឈើចងផែចូងតាមទៅ, វេលានោះទទួលកើតខ្យល់ព្យុះខ្លាំងណាស់ ខុនបេងក៏ឲ្យដុតភ្លើងជាសញ្ញាគ្រប់ទាំង ៣ បន្ទាយ ហើយឲ្យទាហានស្រែកហ៊ោវាយហោះគោះគងទូងស្គរ លើក

ទាហានពីគ្រប់ទិសទី ព័ទ្ធចូលមកហាក់បីដូចរលកនៃមហាសមុទ្រធំ ៗ បេងហេកនៅជាកណ្ដាលប្រជុំកងទ័ព ក៏ភ័យញ័រញាប់សព្វសារពាង្គ ទើបស្ទុះឡើងជិះលើក្របី នាំពលឃាតខ្លះស្ទុះបំពារកងទ័ពដែលព័ទ្ធ រត់កាត់តម្រង់ត្រង់ទៅបន្ទាយ ។

ខណៈនោះ ជូឡុង ចូងពីត្រើយនាយមកតាំងទ័ពនៅបន្ទាយបេង-ហេក តាំងពីកណ្ដាលយប់ស្ងាត់ លុះឃើញបេងហេកនាំទាហានរត់ស្កាត់តម្រង់មក ក៏លើកទាហានចេញទៅទទួលនៅមុខបន្ទាយ ។ បេងហេកក្រឡេកឃើញច្បាស់ពីចម្ងាយក៏ភ័យណាស់ ក្រឡាស់រត់គេចតាមផ្លូវទៅខាងទិសឯលិច ដែលម៉ាតៃយព្ទូនបង្កប់នៅនោះ, លុះបេងហេកទៅដល់ម៉ាតាយក៏នាំទាហានចេញស្កាត់ពីមុខ ចូលគ្រលុកតយុទ្ធគ្នាបាន ៩ ក្បួន, បេងហេករងពុំឈ្នះក៏ប្រះរត់ទៅឯជើងត្រង់បន្ទាយទៀវអេក ដែលស្កាត់ចាំ, ទៀវអេកក៏លើកពលពីច្រូង-ស្កាត់ចេញមកហោមព័ទ្ធស្កាត់ចាប់បានខ្លួនបេង-ហ៊ុវ, ឯបេងហេកក៏គេចរត់ស្ទើរទៅទិសឯកើតដល់ទីព្រៃញឹកទឹកថា នឹងគេចទៅតាមច្រកភ្នំ, លុះទៅដល់ទីជម្រំដែលអ៊ុយអៀនជីករណ្ដៅទុកនោះ ក៏ប្រទះនឹងខុងបេងកំពុងបររទេះតូច ១ នាំទាហានមកស្កាត់ពីមុខ, ខុង-បេងក៏មានទំនុកសើចចំអកឲ្យបេងហេកថា ថ្ងៃនេះចៅបេងហេងនឹងធ្លាក់ខ្លួនមកពានលើគ្រោះអាក្រក់ នឹងគេចហក់រត់ទៅឯណាឲ្យរួចខ្លួនសោត។ យើងមកចាំបង្ក្រាបនឹងចាប់ខ្លួនជាយូរហើយ ។

បេងហេកបានស្តាប់ដូច្នោះ ក៏ប្រះទៅនិយាយនឹងពួកទាហានថា : អាផែងនេះ វាបេះធ្វើកលឧបាយឲ្យយើងចាញ់បញ្ឆោតវាដល់ ៣ គ្រាមកហើយ, ឲ្យអ្នកពលគ្នាខំមានះចូលប៉ះកាប់វាឲ្យល្អិត កុំគិតញញើតដៃឲ្យសោះ, ហើយបេងហេក ក៏ដេញពលទាំងអស់ឲ្យទន្ទ្រាន ចូលទៅដោយកម្លាំងតោសោ មិនបានពិចារណា, ទាំងអស់គ្នាក៏ពារទៅលើរលុងធ្លាក់ផុងទៅគ្មានសល់, ខុងបេងវិលមកបន្ទាយវិញ, ឯអ៊ុយអៀនដែលពួនបង្កប់នៅទីនោះ លុះឃើញបេងហេកធ្លាក់រលុងក៏លើកទាហានប្រមាណ ១០០ នាក់, នៅស្ទាក់ចាប់បេងហេកនិងទាហានបង ហើយនាំខ្លួនទៅជូនខុងបេង ។ កាលខុងបេងត្រឡប់មកបន្ទាយ ក៏បញ្ចុះបញ្ចូលពួកទាហានបេងហេកបានច្រើនណាស់ ។

ខុងបេងឲ្យត្រួតពិនិត្យមើលទាហានទាំងពួងស្រេចហើយ ទើបសួរបញ្ជាក់ថា: ខ្លួនឯងពលគ្នានឹងស្ម័គ្រចិត្តគិតនៅធ្វើការជាមួយនឹងយើងក៏ដោយមិនស្ម័គ្រនឹងនៅក៏ដោយតាមចិត្តចុះ, ពួកទាហានទាំងនោះបានស្តាប់ក៏ពេញអំណរនាំគ្នាក្រាបសំពះអរគុណហើយ ក៏លាទៅទាំងអស់, ខណៈនោះ ទទួលទៀវអេក ចងខ្លួនបេងហ៊ុវចូលទៅជូនខុងបេង ។ ក៏ប្រស្រ័យសួរថា: បងអ្នកឯងធ្វើខុសមោះពុំគាប់, យើងចាប់ខ្លួនបាន៣ដងទៅហើយ អ្នកឯងជាប្អូន គួរចេញខ្លួនទន្ទ្រានបងឲ្យយល់សេចក្តី ហេតុអ្វីនៅតែសមគំនិតគ្នាប្រកួតប្រកាន់ធ្វើសង្គ្រាមតទល់នឹងយើងដល់ណាទៅទៀត, ឥឡូវយើងចាប់

បាន ៤ ដងនឹងគ្រានេះផង, តើខ្លួននឹងនៅទៀតគិតយ៉ាងណា បើតាមជាតិជាតាហានក្លៀវក្លា មិនគួរនឹងប្រាថ្នាឲ្យឃើញមុខគេសោះឡើយ ។

បេងហ៊ុវបានស្ដាប់ហើយក៏ក្រាបសំពះហើយជម្រាបថា: ទោសខ្ញុំបាទគ្រានេះ ដល់ស្លាប់ពិតណាស់, តែសូមលោកម្ចាស់ប្រោសមេត្តាទុកជីវិតម្ដងទៀតចុះ, ខុងបេងថា: ជីវិតអ្នកឯងនោះនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃយើងហើយ, យើងមិនមែនសម្លាប់អ្នកឯងបានតែត្រឹមថ្ងៃនេះទេ, ទោះបីទៅថ្ងៃមុខទៀតយើងក៏គង់នឹងសម្លាប់បាន, វេលានេះ បើអ្នកឯងសុំអាយុជីវិតយើង ។ ក៏អាណិតលើកលែងទៀតចុះ, តែបើខ្លួនត្រឡប់ពីនេះទៅ ត្រូវទៅគិតគូនឹងបងប្រុសឲ្យស្រួលបួល កុំឲ្យធ្លុកធ្លួលគំនិត គិតធ្វើសឹកនឹងយើងទៀតឡើយ, លុះនិយាយហើយ ខុងបេង ក៏ឲ្យស្រាយចំណងបេងហ៊ីវហើយលែងទៅ ។ កាលបេងហ៊ីវក្រោកចេញទៅដល់ខាងក្រៅ, ទទួលអ៊ុយ-អៀននាំខ្លួនបេងហោកទាំងចំណងចូលមក; ខុងបេងឃើញបេងហោក ក៏ខឹងណាស់, និយាយរហ័សថា យើងចាប់បានខ្លួនហើយលែងទៅវិញ ៣ ដងហើយ, ខ្លួនមិនស្គាល់គុណយើង, ខំបះបើងមកធ្វើសង្គ្រាមត, ឥឡូវយើងចាប់បានខ្លួនជា ៤ តំណាមកទៀត, តើខ្លួននឹងគិតប្រការម្ដេច ? បេងហោកឆ្លើយថា: យើងធ្វើសឹកនេះ ព្រោះលោកធ្វើកលកិច្ចជាឧបាយដោយប្រការផ្សេង ៗ ទើបយើងចាញ់, លោកចាប់ខ្លួនយើងបានមកវិញ, មិនមែននឹងចាញ់ដោយពលាការ, បើនឹងស្លាប់ជីវិតសង្ខារ ក៏គួរឲ្យនៅ

ស្តាយណាស់ ព្រោះធ្វើការទីងលោកមិនទាន់ស្រឡះឲ្យពេញថ្លៃដ ។

ខុនបេងបានឮសម្តីបេងហោកថាដូច្នោះ ទើបកែងប្រើមនុស្សឲ្យនាំខ្លួនបេងហោកទៅសម្លាប់ចេញ, ឯបេងហោកនោះម៉្យាង កមិនមានតក់ស្លុតរន្ធត់ភ័យខ្លាចសោះ, នៅមានទឹកមុខថ្លាស្រស់ដូចធម្មតា, ខុនបេងយល់ឃើញអស្ចារ្យក៏គិតថា បេងហោកនេះជាមនុស្សមានចិត្តឃ្លាហាន, បើយើងទឹងសម្លាប់ឲ្យបានក៏មិនជាទីស្រេចការ អាណាប្រជានុរាស្ត្រចំណុះស្រុកក៏ទឹងបែកបាក់ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅអស់, បើដូច្នេះ យើងគួរទឹងដោះលែងបេងហោកទៅឲ្យវាធ្វើជាសឹកសត្រូវតទឹងយើងឲ្យអស់ថ្លៃដវាចុះ, ទុកឲ្យព្រមចំណុះចុះបាញ់ពីខ្លួនវា ។ យកស្រុកដែលឡើងតាំងប៉ុន្មាន មកឲ្យយើងឲ្យបាន ។ ទើបខុនបេង ប្រើភាហានឲ្យស្រាយចំណងបេងហោកចេញ, ហើយធ្វើជាអស់អញលំគេញចិត្តយកស្រាមកឲ្យផឹកហើយថា តាំងពីយើងចាប់អ្នកឯងបានគម្រប់ ៤ ដងក្នុងគ្រានេះហើយ, យើងក៏មិនបានធ្វើអន្តរាយ; មេត្រីចិត្តនៃយើង ក៏រសកយកប់រកនអ្នកជាច្រើនណាស់; ហេតុអ្វីអ្នកមិនប្រែថ្លាស់គំនិតគិតមកចុះចូលយើង តាមស្រួលទៅ ។

(នៅមានត)

រឿង

គ្រោះថ្នាក់នាវាដោយខ្យល់ព្យុះ

របស់លោក ក៉ាបិទ្រែណាត តាហ្គ័រ

ប្រែសម្រួលដោយអ្នកស្រី ពេជ-សល់

វគ្គទី ១៩

– ស្រីនោះជាអ្នកណា (ដោរដេទ្រូសួរក៉ាមេស្ហ)

– បងប្អូនខ្ញុំ (ក៉ាមេស្ហឆ្លើយ)

– បងប្អូនយ៉ាងម៉េចហ្នឹង ខ្ញុំស្គាល់គ្រួសារឯងទាំងអស់ ហើយខ្ញុំដូចជាមិនដែលបានឃើញនាងនេះម្ដងណាសោះ ។

– គិច ! ដោរដេទ្រូ (អាក់ស្ហាយយាត់ មានរឿងខុះប្រុស ។ គេមិនចូលចិត្តឲ្យគេឯងដឹងទេណា ។

– តើជារឿងអាថ៌កំបាំងរបស់ឯងឬក៉ាមេស្ហ ? (ដោរដេទ្រូសួរ)

– ទីងហើយ ជាអាថ៌កំបាំងរបស់ខ្ញុំ (អ្នកឆ្លើយទាំងអៀនអន់)

– មិនគួរសោះក៉ាមេស្ហ ប៉ុន្តែធ្វើម្ដេច បើខ្ញុំដឹងចំរឿងដែលឯងលាក់នោះតែម្ដង ហើយប្រសិនជាឯងមិនបានស្ដីដណ្ដឹងប្អូនស្រីខ្ញុំ ។ ក៏មិនលូកដៃចូលក្នុងរឿងឯងដែរ ចូរឯងជឿចិត្តខ្ញុំចុះ ហើយខ្ញុំមិនត្រូវការចង់ស្គាល់ញាតិសាលោហិតឯងធ្វើអ្វីដែរ ។

- ការដែលខ្ញុំអាចប្រាប់ឯងបាន ក្នុងការអ្វីទាំងអស់ដែលឯងសង្ស័យមាន តែថា ខ្ញុំនឹងរៀបការជាមួយនឹងនាងហិមណាលិនី ទាំងមានសតិសម្បជញ្ញៈ ស្អាតបរិសុទ្ធ ហើយខ្ញុំមិនដែលមានធ្វើអំពើអ្វីក្បត់នឹងចិត្តនាងឡើយ ។

– ប្រហែលជាពិតមែន ប៉ុន្តែឪពុកម្ដាយរបស់នាងហិមណាលិនីអាច មិនស្របតាមយោបល់ឯង ខ្ញុំចង់សួរឯងតែប៉ុណ្ណោះថា តើឯងជាសាច់ញាតិនឹងនាងនេះមែនឬមិនមែន? ហើយហេតុដូចម្ដេច បានជាឯងយកនាងនេះមកលាក់នៅទីនេះ? ។

– បើនិយាយប្រាប់ឯងដូច ជាហែកកេរ្តិ៍គេ ដែលខ្ញុំត្រូវលាក់ ចុះខ្ញុំនិយាយប៉ុណ្ណឹងហើយមិនទាន់អស់ចិត្តទេឬ ?

– ក្រែងនាងហ្នឹងហើយ ឬដែលឈ្មោះកាមាលា ?

– ហ្នឹងហើយ!

– ឯងមានទុកនាងជាប្រពន្ធឯងទេ ?

– មានមែន ។

– ហ៎ា ចុះម៉េចក៏ឯងថាឲ្យខ្ញុំអស់ចិត្តនឹងពាក្យឯង ប៉ុណ្ណឹង ?

– ណ្ហើយ ! ដោដេទ្រា មានការពិសេសដែល . . . .

(អាក់ស្ហាយនិយាយបែបចំអក)

– ខ្ញុំគ្មានត្រូវការប្រាប់អ្វីក្រៅពីថា ខ្ញុំមិនបានក្បត់ចិត្តនាងហិមណា-

លំទីបុណ្ណោះទេ ពោះជាអ្នកទាំងអស់គ្នាមើលឃើញខាងក្រៅយ៉ាងនេះ ហើយក្តី ហើយពោះជាអ្នកទាំងអស់គ្នាយល់ថាស្រីអំបាញមិញនេះ ជាអ្នក ដោយខ្ញុំក៏មិនត្រូវការជជែកជាមួយនឹងអ្នកដែរ ពុំនោះទេខ្ញុំជាមនុស្សហោល មៀត ប្រសិនជាថា និយាយទៅហើយ ត្រូវអោយសេចក្តីតែត្រឹមរូបខ្ញុំមួយ ប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំមិនកាត់លំតែសោះ ប៉ុន្តែបើសិនខ្ញុំធ្វើឲ្យខូចអនាគតនាងផង នោះ ខ្ញុំមិនព្រមនិយាយជាដាច់ខាត ៗ (ក៏មេស្តានិយាយ)

— ការដែលឯងលាក់នឹងយើង តើឯងបាននិយាយ ប្រាប់ប្អូនយើង ហើយឬនៅ ?

— នៅទេ ចាំដល់រៀបការហើយ ទើបខ្ញុំប្រាប់ បើនាងចង់ដឹងខ្ញុំ ប្រាប់ឥឡូវហ្នឹងក៏បាន ៗ

— ឯងឲ្យខ្ញុំសួរនាងអំបាញមិញតាបើបានទេ ? (ដោះដូរនាសួរ)

— ទេ! ត្រង់ហ្នឹងប្រាកដជាមិនបានហើយ បើឯងយល់ថាខ្ញុំអាក្រក់ ឯងត្រូវតែរៀនតែត្រឹមរូបខ្ញុំមួយប៉ុណ្ណោះ កាមាលាគានបានដងការណ៍អ្នកផង រឿងនេះផងទេ ខ្ញុំមិនត្រូវការយកនាងមកឲ្យឯងសួរដូចមនុស្សព្រោសទេ ៗ

— ណ្ហើយ ខ្ញុំមិនត្រូវការអ្នកណាទៀតទេ ការដែលខ្ញុំចង់ដឹងទាំង ប៉ុន្មាន ខ្ញុំដឹងអស់ហើយ តែបើឯងហ៊ានដាក់ជើងដល់ផ្ទះខ្ញុំទៀត ខ្ញុំប្រាប់ឯង មុនឲ្យហើយ ថាឯងមុខជាគាប់ស្មុគស្មាញនឹងខាង ប៉ុណ្ណឹងទៀត ខ្ញុំហាមដាច់ ឯងត្រូវឈប់ទាក់ទងជាមួយកើនប្អូនស្រីខ្ញុំទៀត នាំអោយខ្ញុំ តាំងសំបុត្រ-

ស្នាម ហើយបើកាលណា មានគេសួរខ្ញុំថា ហេតុម្តេចបានជាហិមណាលិទីមិនរៀបការ ខ្ញុំឆ្លើយថាខ្ញុំមិនព្រមឲ្យ ប៉ុន្តែបើឯងមិនធ្វើឲ្យត្រឹមត្រូវតាមពាក្យខ្ញុំទេ ខ្ញុំនឹងបើកកកាយកញ្ចប់លាមកឯងឲ្យគេដឹងឲ្យអស់ ៗ ឯងត្រូវយល់ឲ្យច្បាស់ថា ការដែលខ្ញុំសំចៃឯងប៉ុណ្ណឹង មិនមែនដោយសារខ្ញុំស្រឡាញ់ឯងទេ គឺដោយសារតែកេរ្តិ៍ឈ្មោះប្អូនខ្ញុំប៉ុណ្ណោះ ហើយចូរចាំឲ្យច្បាស់ ឯងកុំបញ្ចេញពាក្យសំដី ថាឯងស្គាល់ប្អូនខ្ញុំឲ្យសោះ ៗ ខ្ញុំស្គាល់តម្លៃនៃពាក្យសន្យាឯងហើយ ខ្ញុំមិនបាច់សុំឲ្យឯងសន្យាទៀតទេ ប្រសិនជាឯងគោរពពាក្យសន្យាបាន មិនគិតអ្វីក្រៅអំពីការ ការពារកេរ្តិ៍ឈ្មោះឯងទេ ៗ

— នៃ! ជោជេន្ទ្រា! មិនអាណិតកាមេស្ហផងទេឬ? មិនឃើញគ្នាមុខស្ទៀក ទៅហើយទេឬ? មកទៅប៉ុណ្ណឹងបានហើយ ៗ (គាត់ស្ហាយនិយាយ)

អ្នកទាំងពីរនាក់ដើរចេញទៅ ទុកកាមេស្ហនៅក្រុប រកតែធ្វើការអ្វីបន្តិចក៏មិនកើត ៗ មួយសន្ទុះក្រោយមក លុះស្ងាំទឹងបន្តិចអ្នកគិតចុះដើរទៅដើម្បីឲ្យទូលាយខួរក្បាលនឹងស្រាយបញ្ហាដ៏ស្មុគស្មាញនេះ ប៉ុន្តែនាងកាមាលានៅតែម្នាក់ឯង ៗ អ្នកដើរចូលទៅក្នុងបន្ទប់ជិតនោះ ឃើញនាងកាមាលាអង្គុយនៅមាត់បង្អួច មើលមនុស្សដើរចុះឡើងនៅនាផ្លូវ នាងសួរថា :

— អ្នកណាហ្នឹងបង? ពីព្រឹកមិញខ្ញុំឃើញពីរនាក់ហ្នឹងទៅឯសាលាខ្ញុំដែរ គេមករកអ្វី?

ឮដូច្នោះ កាមេស្ហចង់ភ្ញាក់មាត់ស្រែក ប៉ុន្តែគេទប់វិញធ្វើព្រងើយ

— គេចង់ដឹងថា នាងជាបងប្អូននឹងខ្ញុំមែនឬយ៉ាងម៉េច ៗ នាងព្ជូរព្នោះនាងអៀនឡើងមុខក្រហម ៗ

— ខ្ញុំបានប្រាប់គេវិញថា ឥតមានជាប់សាច់ញាតិអ្វីទេ ៗ

នាងទឹកស្ងានថា ក៉ាមេស្ហនិយាយចំអន់នាងលេង នាងក៏ឆ្លើយតប:

— ម៉េចក៏បងនិយាយផ្ដេសផ្ដាសអីចឹង ?

នៅពេលនោះ ក៉ាមេស្ហចង់និយាយរឿងរ៉ាវប្រាប់នាងឲ្យអស់ ប៉ុន្តែនាងស្រែកកាត់ :

- ហ្ន៎! ក្អែកចឹកផ្លែឈើយើងអស់ហើយបង!

នាងរត់ទៅយកពាន ហើយត្រឡប់មករកក៉ាមេស្ហវិញ:

- បងមិនពិសាទៀតទេ ?

នាងដាក់ពានទៅចំពោះមុខក៉ាមេស្ហ ៗ ពុទ្ធោអើយ! ក៉ាមេស្ហបាត់ឃ្លានអស់ទៅហើយ ប៉ុន្តែដោយឃើញនាងខំទៅយកពានមកដាក់ឲ្យ អ្នកក៏យកផ្លែប៉ោម ១ ចំណិតហុចទៅឲ្យនាង ៗ

— បងពិសាមុនទៅ ចាំខ្ញុំញុំាក្រោយ ៗ

ឃើញសេចក្ដីស្វាមីភក្ដិរបស់នាងដ៏ស្មោះចំពោះខ្លួនយ៉ាងនេះ ក៉ា-មេស្ហគយគន់រូបនាង នឹកអាណិតស្ទើរស្រក់ទឹកភ្នែក អ្នករកពាក្យអ្វីនិយាយតបនឹងនាងទៀតមិនកើត ក៏បរិភោគផ្លែឈើនោះទៅ ៗ លុះបរិភោគហើយ អ្នកប្រាប់នាងកាមាលាថា:

- យើងត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញល្ងាចនេះហើយ

នាងកាមាណាដាក់ទឹកមុខស្រពោនមួយរំពេច ហើយនិយាយតិចៗថា :

- ខ្ញុំមិនចង់សោះបង

- ចង់ត្រឡប់ទៅសាលារៀនវិញឬ ?

- ទេ ! ទេ ! កុំឲ្យខ្ញុំត្រឡប់ទៅទីនោះទៀត ពួកនិស្សិតនាំគ្នាជជីកសួរខ្ញុំពីរឿងបង ខ្ញុំពិបាកឆ្លើយនឹងគេណាស់ ។

- ឆ្លើយប្រាប់គេថាម៉េចខ្លះទៅហើយ ?

- មានថាម៉េច ! គេចង់ដឹងថា ហេតុអ្វីបានជាបងទុកខ្ញុំឲ្យនៅសាលានៅពេលវិស្សមកាល (មកដល់ត្រង់នេះ នាងហាក់ដូចជាបើកមុខដំបៅម្ដងទៀត នាងអួលដើមក រកនិយាយតទៅទៀតមិនកើត ។

- ចុះម៉េចក៏មិនឆ្លើយថា ខ្ញុំគ្មានត្រូវជាអ្វីនឹងនាងទៅ ?

នាងបោលភ្នែក សំឡក់ក៉ាមេស្ហ

- ម្ដេចក៏បងឲ្យខ្ញុំ ឆ្លើយ ផ្ដេសផ្ដាសអីចឹង ?

ក៉ាមេស្ហមិនដឹងធ្វើម្ដេច រឿងអាថ៌កំបាំងនោះ ទៅជាដង្កូវស៊ីរូងសាច់ឈាមអ្នកទៅហើយ ។ អ្នកចេះតែនឹកមៃក្នុងចិត្តអ្នកថា មិនដឹងជាដេស្ទនាទៅនិយាយយ៉ាងម្ដេចខ្លះប្រាប់ហាមណាលីទេ មិនដឹងជានាងយល់ថាយ៉ាងម្ដេចទៅ ហើយអ្នកនឹងកាត់ទៅតាមត្រង់ប្រាប់នាងថាយ៉ាងម្ដេច

នឹងកើត ? ឱ ! ហិមណាលិនីអើយ ! តើអ្នកអាចរស់នៅឆ្ងាយពីនាង បានឬទេ ? អ្នកចេះតែទោលតែម្នាក់ឯង ហើយដោយអ្នកពិបាកគិតពេក អ្នករកពាក្យអ្វីឆ្លើយក៏មិនកើត ។

ការដែលអ្នកដឹងពិតនោះ គឺថារឿងកាមាលានិងអ្នក មុខជាត្រូវពួក មិត្រ និងពួកបញ្ញាមិត្រគេនិយាយពេញកំពង់មាត់ហើយ ។ អ្នកបាន ធ្វើកំហុសមួយធំណាស់ កាលដែលអ្នកបានប្រាប់គេថា នាងជាប្រពន្ធ អ្នក នៅពេលដែលអ្នកត្រឡប់មកកាល់កត្តាវិញ ។ អ្នកមិនចង់នៅជា មួយនាងតទៅៈទៀតទេ សូម្បីតែមួយថ្ងៃថែម ក៏អ្នកមិនចង់ដែរ ឃើញ រ៉មេហ្ហអង្គុយធ្ងឹងបែបដូចជាគិត នាងកាមាលាសួរថា :

– ព្រួយរឿងអីហ្នឹងបង ? បើថាត្រឡប់ទៅផ្ទះ ខ្ញុំមុខជានឹងទៅតាម បងទេ ។

តែរ៉មេស្ហចង់ធ្វើអ្វី នាងកាមាលាធ្វើតាមទាំងអស់ ការដែលនាងមិន ទទឹងទាស់ ធ្វើឲ្យរ៉មេស្ហរឹតតែអាណិតនាងខ្លាំងថែមទៀត អ្នកមើលមុខ នាងហាក់ដូចជាគ្មានវិញ្ញាណក្នុងខ្លួន ដោយអ្នករវល់តែបណ្ដែតអារម្មណ៍ ទៅឆ្ងាយពេក ពុំបានរកពាក្យឆ្លើយតបនឹងនាងវិញសោះ ។ នាងទ្រាំ មិនបាន សួរថា:

– បងប្រាប់ខ្ញុំឲ្យត្រង់មកមើល បងខឹងព្រោះខ្ញុំមិនព្រមនៅសាលា វិញឬ ? ។

– តាមពិត គឺខ្ញុំចង់និងខ្លួនខ្ញុំទេ ថាហើយអ្នកខំធ្វើបុករកកាយ ដើម្បីឲ្យនាងសប្បាយចិត្ត ។

– មើល៍ នាងទៅសាលា គេបង្រៀនអ្វីខ្លះ ប្រាប់ខ្ញុំផងមើល ។

នាងកាមាលា ខំនិយាយប្រាប់ក៉ាមេស្ហអំពីការដែលនាងបានរៀន នៅសាលាថា៖ គ្រូប្រាប់នាងថាដីមានរាងមូល ក៉ាមេស្ហធ្វើជាមិនជឿ នាងកាមាលាខំបើកភ្នែកធំ ៗ ហើយរត់ទៅយកសៀវភៅ មកបង្ហាញ ក៉ាមេស្ហជាបន្ទាល់ ។

– ម៉េចក៏បងមិនជឿ ក្នុងសៀវភៅដែលខ្ញុំរៀន គេដាក់ថាអីចឹង ៗ

– និយាយបំផ្លើសច្រើនណាស់ ! នៅក្នុងសៀវភៅធំប៉ុណ្ណាទៅ ដែលគេនិយាយថាដូច្នេះ ?

នាងឆ្លើយប្រកែក មិនព្រមចាញ់៖

– មិនមែនក្នុងសៀវភៅធំណាទេបង សៀវភៅនេះនែ! មើល មានទាំងរូបផង ។

នាងនិយាយពីការរៀនសូត្ររួចហើយ នាងនិយាយពីសិស្សស្រី ពីគ្រូ និងអំពីវិន័យរបស់សាលា ប៉ុន្តែក្នុងពេលនោះ ក៉ាមេស្ហ គ្មានឮ អ្វីប៉ុន្មានទេ អារម្មណ៍របស់អ្នករវល់ហោះហើរទៅឆ្ងាយ តែអ្នកចេះតែ ងក់ក្បាល ហាក់ដូចជាបានស្តាប់ហូរហែ ហើយតែកាលណានាងរៀបនឹង និយាយចប់ គេច្បុចចុងពាក្យដើម្បីសួរបន្តិចទៅទៀត មិនយូរប៉ុន្មាន នាង

យល់ថាក៏មេស្ហឥតមានស្តាប់នាងទេ តូចចិត្តណាស់ នាងស្ទុះក្រោកឡើង:

– បងគ្មានស្តាប់ខ្ញុំសោះ !

– កុំខឹង ថ្ងៃនេះខ្ញុំមិនស្រួលខ្លួនទេកាមាលា

– បងឈឺ ! ឈឺអីបង ?

– ឥតឈឺអ្វីធ្ងន់ទេ តែយូរៗរាល់ធ្វើអីចឹងម្តង និយាយតទៅទៀតចុះ ។

បើអីចឹងបងមើលរូបផែនទីរបស់ខ្ញុំ នាងបើកយកគំនូរមកដាក់នៅមុខក៏មេស្ហ, នែ ! បងឃើញទេ ខ្ញុំគូររូបផែនដី ខ្ញុំគូរវង់មូលពីរ ព្រោះយើងមិនអាចមើលជុំវិញមួយឃើញទាំងសងខាងតែម្តងបានទេ ។

ក៏មេស្ហ ធ្វើហាក់ជាគិតបន្តិច រួចឆ្លើយថា:

– បើរបស់នោះសំប៉ែត កំយើងមិនអាចមើលឃើញទាំងសងខាងដែរ ។

នេះហើយជាថ្ងៃទី ១ នៃវិស្សមកាលរបស់នាងកាមាលា ។

វគ្គទី ២០

ក្រោយពេលដែលកូនប្រុសគាត់ចេញផុតទៅ លោកអាណាដា ចាប៊ីខំបន់ស្រន់ ដើម្បីឲ្យកូនគាត់នាំដំណឹងល្អមកឲ្យគាត់វិញ ទីងឲ្យបានកូស្នាំងអំពីរឿងអាថ៌កំបាំងទាំងប៉ុន្មាន ប៉ុន្តែ លុះគាត់ក្រឡេកឃើញ កូនគាត់ត្រឡប់មកវិញជាមួយអាក់ស្ហាយ គាត់ស្រងាកចិត្ត ។

ជោជេទ្រា— តាមពិត គឺខ្ញុំមិនស្មានថាពុក ទុកឲ្យរ៉ាមេស្ហវាធ្វើអំពើបែបនេះសោះ ប្រសិនជាខ្ញុំដឹងមុន ខ្ញុំមិនមែននាំវាមកឲ្យស្គាល់ពុកទេ ។

អាណាដា បាប៊ូ– ឯងប្រាប់ពុកជាញយ ៗ ថា ឯងសប្បាយចិត្តណាស់បើបានរ៉ាមេស្ហធ្វើប្ដីហិមណាលិនី ហេតុម៉េចបានជាឯងមិនចង់ . . .

— ខ្ញុំគ្មានចង់បង្អាក់ទេ តែធ្វើម្ដេចបើ . . .

— ពុកមិនយល់ពាក្យ "ធ្វើម្ដេចបើ" របស់ឯងទេ មានតែរៀបការឬឈប់ តែប៉ុណ្ណឹង គ្មានត្រូវការធ្វើពាក់កណ្ដាលទេ ។

— ចុះម្ដេចក៏បណ្ដោយឲ្យវាទៅឆ្ងាយម្ល៉េះ ? . . . .

អាក់ស្ហាយពុទ្ធពុកនិងកូនជជែកគ្នា លួចញញឹម

មានការខ្វះ បើទោះជាគេមិនបណ្ដោយ ក៏វាទៅដែរ មិនចាំបាច់រុញថែមទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត បើទឹកដោះគោកំពុបដល់ដីទៅហើយ ទោះយំសោកទៅក៏ឥតប្រយោជន៍ដែរ ឥឡូវត្រូវគិតធ្វើអ្វីធ្វើទៅកុំចាំសាញ ។

ចុះឯងបានឃើញរ៉ាមេស្ហដែរ ? (លោកអាណាដា បាប៊ូសួរទាំងពោរពេញដោយសេចក្ដីបារម្ភ)

ជោជេទ្រា— ថ្វីក៏មិនឃើញ ឃើញនៅកណ្ដាលគ្រួសារគេ ឃើញទាំងប្រពន្ធគេទៅទៀត ។

លោកអាណាដា បាប៊ូ ឮតែប៉ុណ្ណោះ ស្ទុតដូចត្រូវកាំរន្ទះ បន្តិចមកទើបគាត់រកទឹកមាត់លេបបាន ហើយបញ្ចេញវាចាសួរ កូនទាំងមិន

សួរដៀផង :

- ប្រពន្ធវា ?

- ហ្នឹងឯង

- អញមិនជឿទេ ប្រពន្ធរបស់វ៉ាមេស្រុកណាទៅ ?

- វ៉ាមេស្រុករបស់ពុកហ្នឹងណា៎ ! ពីព្រឹកមិញ មិនទៅផ្ទះៗ គឺទៅការប្រពន្ធហ្នឹងហើយ !

- ទេ ចុះថាឪពុកវាស្លាប់ រឿងការនោះក៏ខានទៅហើយតើ?

- វាការរួចទៅហើយ បានឪពុកវាស្លាប់ក្រោយ ។

លោកអាណាផា បាប៊ូ តប់ក្បាលខ្លួនគាត់ ព្រោះវាត្រូវគិតចឹងមែនៗ មួយស្របក់មកទៀត ទើបគាត់និយាយថែម :

- បើដូច្នេះ វារៀបការជាមួយហ៊ិមណាលិនម្ដេចបាន ?

- ព្រោះតែអ៊ីចឹងហើយបានជាខ្ញុំថា

- ថាអីថាទៅ បើវ៉ាន់រៀបចំស្រេចប្រុងតែនឹងចូលរោងទៅហើយ តាល់តែទៅប្រាប់គេវិញឲ្យឈប់អស់ទៅ ។

- មិនបាច់ទៅប្រាប់គេឲ្យឈប់ទេ ប្ដូរតែរឿងមួយទៅបានហើយ រឿងឯទៀត ទុកអ៊ីចឹងចុះ (កូនគាត់និយាយ លោកតា រៃបស្រម្ងាំងកាំង)

- អ៊ីទៅ តែរឿងមួយដែលឯងប្ដូរនោះ ?

គ្រាន់តែមើលទៅឃើញហើយ ប្ដូរអី ! ប្ដូរប្ដីណា៎ រកប្ដីម្នាក់ទៀត

មកដាក់ជំនួសទៅ ចប់ទៅហើយ បើមិនធ្វើអីចឹងទេ យើងមុខជាលែង ហ៊ានងើបមើលមុខអ្នកផងចំហើយ ។

ថាហើយ គេងាកទៅមើលមុខអាក់ស្ហាយ អាក់ស្ហាយទុនមុខចុះធ្វើ ឫកស្លុតសុភាព ។

អាណាថា ម៉ាប៊ូ— ឯងទៅរកប្តីឯណាបានទាំងតក់ក្រហល់យ៉ាងនេះ?

ជោដេន្រ្ទា· កុំព្រួយពុក ខ្ញុំរកបានភ្លាម

- ធ្វើម្តេចហ៊ាមណាលិទីព្រម

— តែវាដឹងរឿងកាមេស្ហ វាហួសពីព្រមទៅទៀតផង ។

— អើ ឯងគិតឃើញអ្វីល្អធ្វើទៅចុះ គួរឲ្យស្តាយណាស់មែន ព្រោះថា កាមេស្ហមានគុណសម្បត្តិល្អ មានប្រាជ្ញាឆ្លាតវៃ ជឹងគួរជឹងសមថែមទៀតផង ។ ទើបតែម្សិលមិញសោះ ភញ្ញាបានបង្គំពេក ឲ្យវាទៅទិញផ្ទះមួយសម្រាប់ធ្វើទីសំណាក់ការមេធាវីនៅឯអេតាវ, រួច . . .

- យី កុំគិតដល់ម្ល៉េះពេក វាទិញអីនៅឯណាទិញទៅ ឈប់គិត គិតតែរឿងប្រាប់ហ៊ាមណាលិទីឲ្យវាដឹងផងឯនេះ កុំនាំឲ្យបាត់ពេលវេលា ទឹកដល់ច្រមុះហើយ ។

ជោដេន្រ្ទា ដើរចេញទៅ បន្តិចត្រឡប់មកវិញ នាំទាំងនាងហ៊ាមណាលិទីមកផង ។ អាក់ស្ហាយ គេចចូលទៅបំបាំងខ្លួនក្រោយទូ ។

ដោយជន្រាបគ្នាប់ឲ្យប្អូនអង្គុយចុះ រួចគេទឹកគេពាក្យ នឹងនិយាយឲ្យបាន ស្រួល :

— អូនឯងមានសម្គាល់អ្វីប្លែក លើអាកប្បកិរិយារបស់កែមេស្ហទេ ?

នាងគ្រវីក្បាលបដិសេធ

— អូនឯងមានសង្ស័យថាវាមានរឿងអ្វីទេ បានជាវាសុំផ្អាកអាពាហ៍-ពិពាហ៍ ?

- ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា គេមានការ (នាងនិយាយដោយមិនងើបមុខ សោះ)

— អ៊ីចឹងមិនឃើញប្លែកទេ ?

នាងនៅតែគ្រវីក្បាលថាមិនដឹងទៀត ។ អាកប្បកិរិយាប្អូនស្រីនិង លោកតាដែលទុកចិត្តលើកែមេស្ហតាំងនឹងតដល់ធ្វើឲ្យជោរជន្រាទប់កំហឹង មិនបាន ក៏ប្រែកលែងសំដៃឲ្យប្អូនតែម្ដង :

- តាំងរឿងដែលកែមេស្ហវាទៅផ្ទះជាមួយនឹងឪពុកវា ហើយដល់វាត្រ-ឡប់មកគាល់កត្តាវិញ វាសម្ងំស្ងៀមអស់ប៉ុន្មានខែទេ ? វាទៅតួននៅឯ ជារជុំប៉ាកឯនោះ ទាល់តែវាសិយវាជួបនឹងអូនឯង ហើយអូនឯងហៅវា ឲ្យវាមកលេងផ្ទះដូចមុនទៀត ទើបវាមក របៀងនៅផ្ទះ រឿងហ្នឹងមិនបាន ដល់ទៅម្ដងទេ ។ ចុះបើមានរឿងខ្មៅនឹតហើយ. ម្ដេចក៏មិនរកឧបាយ ធ្វើឲ្យបានឃើញច្បាស់ទៅ អ៊ីក៏គ្មានបេះបង់ដឹងអ្វីបន្តិចសោះយ៉ាងនេះ .

ឥឡូវអូនឯងត្រូវស្ដាប់ ហើយជឿការដែលបងនឹងនិយាយប្រាប់អូនៈ "ពីព្រឹកមិញបងទៅឯសាលារៀន បងបានការណ៍ថា កាមេស្វាវាយកប្រពន្ធវាទៅឲ្យដេកនៅសាលា ហើយដល់ពេលវិស្សមកាល វាគិតឲ្យប្រពន្ធវានៅទីនោះទៀត ប៉ុន្តែនៅពេលក្រោយបំផុត អ្នកស្រីចាងហ្វាងសាលាបានប្រាប់វាថា គាត់មិនអាចរក្សាកាមាលា (គឺជាឈ្មោះប្រពន្ធវា) ទៀតបានទេ ព្រោះសាលាត្រូវបិទទ្វារថ្ងៃនេះ ហេតុនេះហើយបានជាកាមាលាត្រូវចេញទៅនៅផ្ទះ ឯងាវដីប៉ាក់ ជាមួយកាមេស្វា ។

បងទៅផ្ទះវា ហើយបងឃើញស្រីនោះ កំពុងតែចិតផ្លែប៉ោមឲ្យកាមេស្វាញ៉ាំ បងបានសួរកាមេស្វាឲ្យប្រាប់រឿងវាបង វាប្រកែក ៗ ប្រសិនជាវាដោះសារថា មិនមែនជាប្រពន្ធវាទេ បងជឿវាទៅហើយ ប៉ុន្តែវាមិនប្រកែក រួចបើឃើញប៉ុណ្ណឹងហើយអូនឯងនៅតែជឿវាទៀតឬ ?

ផោរេដ្រូនា និយាយហើយ នៅសំឡឹងមុខប្អូន ដើម្បីឲ្យនាងឆ្លើយ ប៉ុន្តែនាងមិនឆ្លើយសោះ នាងទៅជាមានមុខស្ងាំង មួយសន្ទុះស្រាប់តែទន់ខ្លួនដួលពីលើកៅអីសន្ទប់មួយរំពេច ។

លោកអាណាជាបាប៊ូ ភ័យស្លុតនឹងកូន គួរឲ្យអាសូរពេក គាត់ស្ទុះទៅលើកត្រកងកូន ទាំងស្រែកផង :

- ផោរេដ្រូនាលើកប្អូនយកទៅដាក់លើកៅអីវែងទៅ យកទឹកមកស្រប់មុខឲ្យប្អូន ឯអាក់ស្សាយ ក៏ខំទៅយកផ្ដិតមួយអកបក់ឲ្យនាងដែរ ។

នាងបើកភ្នែកដឹងខ្លួនឡើងវិញយកក្បាលដៃប្រត់ដើម មានអាការៈវេបថ្លល់ បុន្តែនាងងាកទៅរកឪពុក ហើយនិយាយតិច ៗ ថា:

– សុំពុកឲ្យអាក់ស្រាយថយចេញឲ្យបាត់ទៅ ។

អាក់ស្រាយដឹងខ្លួន ទម្លាក់ផ្តិតចុះ ដកខ្លួនថយទៅល្វែងម្ខាងយ៉ាងរហ័ស ។ លោកអាណាបាប៊ូ អង្គុយអង្អែលសក់កូន ហើយចេះតែដកដង្ហើមធំ ។

– កូនស្រីសំឡាញ់ឪពុក ! កូនស្រីសំឡាញ់ឪពុក !

វេលានោះ ស្រាប់តែភ្នែកនាងហាមណាលនិងពោរពេញទៅដោយទឹកភ្នែក ហើយដើមទ្រូងនាងមានភាពផឹតប៉ោង ៗ នាងខំទប់បាំងមុខដើម្បីកុំឲ្យអ្នកដទៃមើលឃើញទុក្ខព្រួយរបស់នាង ។ លោកអាណាដាបាប៊ូអាណិតកូនណាស់ ខំនិយាយលួងលោមកូន :

– ឲ្យគេនិយាយអ្វីក៏និយាយទៅចុះ ពុកស្គាល់ចិត្តកាមេស្ហាហើយ វាមិនមែនអាចក្បត់កូនបៀបនេះកើតទេ ជោរជន្រោចប្រាស់ជាប្រទូមិនខានហើយ ។

ជោរជន្រោចពុះពុកចេះតែនិយាយលួងកូន ដើម្បីកុំឲ្យកូនព្រួយពេកទ្រាំអត់មិនបាន ក៏គំហកឲ្យឪពុក ។

– ពុកកុំមានប្រសាសន៍ឲ្យវាសង្ស័យមតអំពើនោះ បើពុកចង់ជៀសវាងមិនឲ្យវាដឹងពីស្បៀ ទៅថ្ងៃមុខនោះវាតែតែចូលទៅទៀត ។ ឲ្យវាគិត

មើលឲ្យមែនទែនទៅ ។

នាងហិមណាលិនី ឮដូច្នោះខឹងណាស់ ទើបសំឡឹងមុខបងហើយស្តីថា :

- ដកបណា ខ្ញុំមិនទាន់បានពុកម៉ែសួរនិយាយអ្វីពីមាត់គេទេ ខ្ញុំគ្មានជឿអ្នកណាទាំងអស់ ។

ថាហើយ នាងខំក្រោកដើរតម្រង់ទៅក្នុងបន្ទប់ ឪពុកនាងជួយគ្រាកូនរហូតដល់គ្រែដេក ។

- ពុកទុកឲ្យខ្ញុំសម្រាកបន្តិច ពុកអញ្ជើញចេញចុះ ។

- កូនឲ្យយាយមេដោះ មកបក់ឲ្យកូនឬ ?

ទេ នាងសុំកុំឲ្យអ្នកណាមកជិតនាងឡើយ ព្រោះនាងចង់នៅតែម្នាក់ឯង ។ លោកតាអញ្ជើញចូលទៅសម្រាកក្នុងបន្ទប់របស់គាត់ ដែលនៅជាប់នឹងបន្ទប់នាង ។ លោកនឹកដល់ប្រពន្ធលោក ដែលទទួលអនិច្ចកម្មតាំងពីនាងទើបនឹងបានអាយុ ៣ ឆ្នាំម៉្លេះ លោកនឹកដល់សេចក្តីស្មោះត្រង់ដល់ការអត់ធ្មត់នឹងទឹកមុខដ៏រីករាយជាធម្មតារបស់ប្រពន្ធលោក ហើយមានសេចក្តីខ្លោចផ្សាចិត្តអាណិតកូន ដែលតាំងពីម្តាយស្លាប់ចោលទៅនៅតែជាមួយលោក ។ ម្យ៉ាងទៀត នាងហិមណាលិនី នៅពេលដែលនាងចំរើនវ័យធំឡើង នាងរឹតតែដូចម្តាយនាងថែមទៀត ។ លោកខំបន់ព្រះសំពះទេវតា សូមឲ្យលោកជួយគ្រួសគ្រាយ កុំឲ្យមានឧបសគ្គ

កក់ផ្លូវលោកឲ្យសោះ ដើម្បីឲ្យកូនស្រីលោក រស់នៅក្នុងសេចក្ដីសុខ សេចក្ដីសប្បាយ ហើយមុននឹងលោកស្លាប់ លោកចង់ឃើញកូនស្រី លោករស់នៅជាមួយនឹងស្វាមីដែលជាទីគាប់ចិត្តរបស់នាងពេញទៅដោយ សុខភាព ទឹកសព្វគ្រប់ទៅ ទឹកនេត្រាលោកជោរជេលហោមគួរឲ្យអាសូរៗ

តាំងតែពីដើមរៀងមក ជោជេន្រ្ទាតែងតែមើលងាយកម្លាំងចិត្តរបស់ ស្រីភាព លុះមានបញ្ហាបែបនេះកើតឡើង យោបល់ដែលគេយល់ថាសំគិះនោះ ទៅជាត្រូវយ៉ាងពេញទំហឹងទៅវិញ ។ ចុះអ្នកណាៈចះដដែកជា មួយនឹងស្ត្រីយ៉ាងម្ដេចកើតបើឃើញការពិតផ្ទាល់ភ្នែកហើយ នៅតែមិន ព្រមជឿទៀត តែមានជំពាក់ចិត្តហើយគេប្រាប់ថា ពីរនិងពីរត្រូវជាបួន ក៏ មិនជឿដែរ ។ ក្បួនតក្កវិជ្ជា (La logique) និយាយថា តែពណ៌សគឺស ប៉ុន្តែបើមានរឿងស្នេហាមកលាយជាមួយផងនោះពណ៌សមុខជាទៅជាខ្មៅ ហើយ នៅពេលនោះ អាក់ស្នាយដើរលប ៗ ចូលទៅក្នុងបន្ទប់ទទួលភ្ញៀវ ជោជេន្រ្ទាហៅមកវិញ :

- ឯងព្រួសហើយ ធ្វើម៉េចឥឡូវ (ជោជេន្រ្ទាសួរ)

- ម៉េចក៏ហៅខ្ញុំឲ្យចូលក្នុងរឿងហ្នឹងធ្វើអ្វី? មែនទែនទៅខ្ញុំគ្មាននាទីជា អ្វីក្នុងរឿងនេះសោះទេណា ។ ខ្ញុំឈប់និយាយប៉ុន្មានថ្ងៃហើយ ឥឡូវកុំនាំ ខ្ញុំឲ្យរំខានក្នុងរឿងនេះទៀត ។

–ចាំថ្ងៃក្រោយសឹមឯងបន្ទោសខ្ញុំ ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំគ្មានទឹកឃើញអ្វីក្រៅអំពីទៅនិយាយកម្មេស្ហ ឲ្យរកសារគោពតោសប្រាប់ប្អូនខ្ញុំឲ្យអស់ទៅប៉ុណ្ណោះទេ ។

– ឯងឆ្កួតទេ ឯងស្មានថារក . . .

– បើឲ្យស្រួល ស្រេចតែនិយាយឲ្យរកសារសោរមកឲ្យវិញ ឯងជួយគិតអីចឹងផងទៅមើល ហើយបើបានឆាប់តែតែប្រសើរទៅទៀត ។

(នៅមានត)

ផ្នែកកំណត់-ប្រវត្តិការណ៍

ពិធីប្រគល់ព្រះត្រៃបិដកខ្មែរ

ជូនចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលពុទ្ធសាសនានៅក្រុងហាលេ
សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាល្លឺម៉ង់

តាមសេចក្ដីរាយហេតុរបស់សហជីវិន មាស កោត-កែវមុំ ឯកអគ្គរាជទូត នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាប្រចាំនៅក្រុងប្រាគ សរសេរផ្ញើមកថ្វាយអ្នកអង្គម្ចាស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ហើយដែលបញ្ជូនសេចក្ដីចម្លងមួយច្បាប់ មកវិជ្ជាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យនោះ, យើងបានដឹងថា សហជីវិនឯកអគ្គរាជទូតយើងប្រចាំក្រុងប្រាគ បានទទួលកិត្តិយសជាតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលខ្មែរ នាំយកអំណោយគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរយើងមួយចប់មាន ១១០ ភាគ ទៅប្រគល់ជូនមជ្ឈមណ្ឌលពុទ្ធសាសនានៅទីក្រុងហាលេ នៅសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាល្លឺម៉ង់ កាលពីថ្ងៃទី ២០ មីនា ១៩៦៩ ។

ពិធីប្រគល់អំណោយនេះ បានប្រព្រឹត្តទៅជាមហោឡារិកនៅក្នុងវិទ្យាធិការដ្ឋាននៃសកលវិទ្យាល័យ ម៉ារ្ទាំង លុកធើរ នៅចំពោះមុខអ្នករាជការអាល្លឺម៉ង់ តំណាងក្រសួងការបរទេស, ក្រសួងអប់រំជាតិ, លោកសាកលវិទ្យាធិការ, លោកស្រីតំណាងសមាគមមិត្តភាពជាមួយ

ប្រទេសអាស៊ីប៉ែកអគ្នេយ៍ និង អស់លោកមហាវិទ្យាធិការជាច្រើនរូប ។

វេលានោះ មានការប្តូរយោបល់គ្នាជាច្រើន អំពីការទាក់ទងខាងវប្បធម៌រវាងប្រទេសកម្ពុជា និងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យអាល្លឺម៉ង់ជាពិសេស គឺការផ្លាស់ប្តូរឯកសារដែលបោះពុម្ពផ្សាយព្រមទាំងការពិសោធន៍រវាងមជ្ឈមណ្ឌលពុទ្ធសាសនានៅទីក្រុងហាលេ និង វិជ្ជាបានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យយើង ។ បន្ទាប់ពីការសន្ទនាជាមេត្រីភាពនេះមក ក៏មានធ្វើពិធីជាផ្លូវការ ដោយមានសុន្ទរកថាបី ថ្លែងបន្តបន្ទាប់គ្នា គឺទី ១ សុន្ទរកថារបស់លោកហោរ្ស៊ីតា តោ ជានាយកផ្នែកសិក្សាអំពីវិទ្យាសាស្ត្របុរាណនៃបូព៌ាប្រទេស, បន្ទាប់មកសុន្ទរកថាលោក វ៉ុលហ៍ ជាសាកលវិទ្យាធិការ និងទីបីសុន្ទរកថាសហជីវិនឯកអគ្គរាជទូតខ្មែរ ។ ក្នុងសុន្ទរកថាទាំងពីររបស់មិត្តអាល្លឺម៉ង់ បានដោយបញ្ជាក់អំពីមិត្តភាពនៃប្រទេសយើងទាំងពីរ ជាពិសេសលោកថ្លែងអំណរព្រះគុណថ្វាយសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋខ្មែរ និងអំណរគុណជូនរាជរដ្ឋាភិបាលខ្មែរ ដែលបានធ្វើអំណោយក៏មានទូមសា គឺព្រះត្រៃបិដក ចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលពុទ្ធសាសនា នៅប្រទេសលោកក្នុងវេលានេះ ព្រមទាំងជាឧត្តមប្រយោជន៍ ខាងការសិក្សាជាន់ខ្ពស់ នៃសាកលវិទ្យាល័យលោកផង ។

បន្ទាប់ពីសុន្ទរកថាទាំងបីនេះមក លោកសាស្ត្រាចារ្យមេត្តីក បានធ្វើសន្និសីទមួយស្តីអំពីព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយលើកយកគោលគំនិតទស្សនៈ

របស់ព្រះពុទ្ធ មកផ្ទៀបផ្ទឹមនឹងទ្រឹស្ដីរបស់លោក កាល់ម៉ាក ។ ក្នុងខនេះ លោកសាស្ត្រាចារ្យមេគ្គីៗ បានបំផុសឲ្យឃើញច្បាស់ថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ បានរកឃើញជាស្រេច នូវតម្រាយដែលជាមូលដ្ឋាននៃលទ្ធិរួមសម្បាច់ ឯលោកកាល់ម៉ាក គ្រាន់តែជាអ្នកដើរតាមតម្រាយនេះ ហើយបង្កបង្កើត ឲ្យទៅជាគោលគំនិតណែនាំក្នុងលទ្ធិនេះឡើងតែប៉ុណ្ណោះ (Le Bouddha aurait dijà tracé la base du communisme et Marx n' a fait que suivre cette base pour creér les principes directeurs du communisme)

មុននឹងបញ្ចប់ពិធីនេះ លោកវុល្ហ៍ បានយកមេដាយអនុស្សាវរីយ៍ នៃសាកលវិទ្យាល័យរបស់លោក មកបំពាក់ជូនសហជីវិនឯកអគ្គរាជទូត ខ្មែរ ព្រមទាំងមានការជប់លៀងជាកិត្តិយសផង រួចហើយលោកអញ្ជើញ ភ្ញៀវចូលទស្សនា មជ្ឈមណ្ឌលពុទ្ធសាសនាដែលនៅទីនោះ មានតម្កល់ គម្ពីរក្បួនច្បាប់ជាច្រើន ដែលបានទៅពីប្រទេសនានា នៅចុងបូព៌ា ហើយដែលសុទ្ធតែស្ដីពីព្រះពុទ្ធសាសនាទាំងអស់ ។

ពិធីនមស្ការព្រះសក្យមុនីចេតិយ

ពិធីបុណ្យពិសាខបូជា ជាបុណ្យមួយដ៏ធំក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ បណ្ដាជនខ្មែរពុទ្ធសាសនិក បានប្រារព្ធធ្វើបុណ្យនេះរៀងរាល់ឆ្នាំនៅគ្រប់វត្តអារាមទាំងអស់ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រ ។

នៅទីក្រុងភ្នំពេញ, ក្រៅពីពិធីដែលរៀបចំឡើងដោយពុទ្ធបរិស័ទនៅតាមអារាមនានា, ព្រះរាជរដ្ឋាភិបាលបានប្រារព្ធធ្វើបុណ្យនេះ ជាផ្លូវការ នៅទីលានមុខស្ថានីយរជាយស្វ័យយាន ចំពោះមុខព្រះសក្យមុនីចេតិយ គឺព្រះចេតិយដែលតម្កល់ព្រះសារីរិកធាតុនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរមគ្រូនៃយើង ។

ពិធីនេះប្រារព្ធឡើងនៅថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែពិសាខ ត្រូវនឹងថ្ងៃអាទិត្យទី ១ ខែឧសភា គ.ស. ១៩៦៩ នៅក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃសម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភ ដោយមានឥស្សរជនជាន់ខ្ពស់គ្រប់តំណែង ព្រមទាំងអ្នករាជការ អ្នកមុខអ្នកការ ឧបាសកឧបាសិកា ដែលអញ្ជើញមកពីគ្រប់ទិសទីក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ចូលរួមដង្ហែព្រះអគ្គមគ្គុទេសក៍ជាតិក្នុងពេលនេះផង ។

វេលាម៉ោង ១៨ គឺនៅពេលដែលសម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ស្ដេចយាងដល់ ហើយព្រះអង្គទ្រង់បានគោរពព្រះសង្ឃចំនួន ៨០ អង្គដ៏មានសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជ សម្ដេចព្រះសង្ឃនាយក សម្ដេចព្រះពោធិវង្ស និងព្រះ

សង្ឃរាជាគណៈ ហាំនាទុក្រមជាសាទិនោះមក ក្រុមក្មេងនៃកងយោធា ចាប់បន្ទឹសព្ទស្លូរឡើងកំដរចម្រៀងដ៏ពិរោះ បទនគររាជរបស់និស្សិតប្រុសស្រីនៃសាកលវិទ្យាល័យវិចិត្រសិល្បៈ ។ ពេលនោះ គ្រហស្ថទាំងអស់ ក៏ទ្រង់សណ្ឋិតនិងក្រោកឈរគោរពភ្លេងជាតិ តមកពីបទនគររាជ អ្នកចម្រៀងក៏សូត្របទសរភញ្ញ ពេលនោះព្រះសង្ឃទាំងអស់ ក៏ទ្រង់សណ្ឋិត និមន្តក្រោកឈរដែរ ឯពួកគ្រហស្ថទាំងអស់ក៏លើកហត្ថប្រណម្យអញ្ជលីឆ្ពោះទៅព្រះសក្យមុនីចេតិយ ដែលពេលនោះ ទង់ជាតិនិងទង់សាសនា បានអណ្តែតឡើងទៅចុងដងទង់បក់រវិចតាមខ្យល់ ហាក់សម្តែងការរីករាយសប្បាយនៃពុទ្ធបរិស័ទក្នុងមហាពិធីនេះ។ លុះចប់ការគោរពទង់ជាតិទង់សាសនានេះហើយ សហជីវិន **អ៊ីច ហុច សាង** ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី ២ ទទួលបន្ទុកក្រសួងមហាផ្ទៃ ធម្មការ និងការប្រស្រ័យជាមួយសភា បានថ្លែងសុន្ទរកថាមួយ សម្តែងអំណរព្រះមហាករុណាធិគុណ នៃសម្តេចព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភ និងអភិវឌ្ឍនាការចំពោះព្រះបរមធាតុ នៃព្រះពុទ្ធជាអម្ចាស់ (សុន្ទរកថានេះ យើងចុះផ្សាយជូនទាំងស្រុងនៅទំព័របន្ទាប់) ។ តពីនេះមកទៀតក៏មានពិធីនមស្ការជាឧឡារិក ដោយមានអាចារ្យម្នាក់សូត្រនាំមុខ ។

បន្ទាប់ពីនេះ សម្តេចឪជាអម្ចាស់ ទ្រង់យាងប្រទក្សិណព្រះសក្យមុនីចេតិយដោយមានព្រះរាជបរិវារ ឥស្សរជននាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីគ្រប់តំណែងអញ្ជើញដង្ហែផង និងមានយុវជន-យុវតី, កងរាជតម្រួត កងយោធា

និងភ្នាក់ងារកងការស៊ីវិល ឈរព័ទ្ធជាកិត្តិយសជុំវិញបរិវេណព្រះចេតិយ ដោយបញ្ចេញជ័យឃោសន៍ទ្រុកងរំពងផង ។ គ្រប់បីជុំហើយ សម្តេចឪ ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ស្តេចទ្រង់ថ្វាយកម្រងមាលាចំពោះព្រះសារីរិកធាតុ ដែលតម្កល់ក្នុងទីនេះ សម្តែងព្រះរាជវន្ទនកិច្ច ។

ក្រោយពីពេលសម្តេចព្រះអគ្គសាសនូបត្ថម្ភក៍ ស្តេចយាងត្រឡប់វិញហើយ មានរៀបចំធ្វើពិធីវិសាខបូជាជាលំដាប់ ដោយមានព្រះសង្ឃសូត្រវិសាខបូជា និងទេសនាហូតដល់ពេលអធ្រាត្រ ។

លុះព្រឹកឡើងថ្ងៃ ១ រោច ខែពិសាខ ចាប់តាំងពីម៉ោង ៨ និង ៤០ នាទី ក៏មានពិធីដាក់បាត្រព្រះសង្ឃជាផ្លូវការនៅលើវេទិកាបុណ្យចំនួន ៨០ អង្គ ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃសម្តេចឪ ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ។ បន្ទាប់ពីនេះទៀត មានការដាក់បាត្រព្រះសង្ឃ ២៥០០ អង្គ នៅពេញទីសួនបណ្តោយតាមវិថីព្រះកុសុមៈ និងវិថីឧកញ៉ាផុង ក្រោមការរៀបចំនៃពុទ្ធិកសមាគមទាំងបី គឺពុទ្ធិកសមាគមមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជរដ្ឋ សមាគមមិត្តពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ និងសមាគមគិលានសង្គ្រោះព្រះមហាក្សត្រិយានី នៅក្រោមកិច្ចចាត់ចែងនៃក្រសួងធម្មការ ។

សុន្ទរកថា

សហជីវិនឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី ២ ទទួលបន្ទុកក្រសួងធម្មការ

ថ្លែងក្នុងឱកាសបុណ្យនមស្ការព្រះសក្យមុនីចេតិយ

(ថ្ងៃទី ១-៥-៦៩)

សូមព្រះតេជៈតម្កល់លើត្បូង

សូមព្រះរាជទានក្រាបបង្គំទូលក្រោមល្អងធូលីព្រះបាទ

នៃសម្តេចសហជីវិនព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះឯកអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍

សូមទ្រង់ជ្រាប ។

ថ្ងៃនេះជានក្ខត្តឫក្ស ពេញបូណ៌មីវិសាខ ដែលពុទ្ធសាសនិកជនទូទៅ ប្រារព្ធធ្វើពិធីបុណ្យរំឭកដល់អតិលក្ខិតសម័យនៃព្រះសម្ពុទ្ធបរមគ្រូ គឺជាថ្ងៃដែលព្រះអង្គទ្រង់ប្រសូត្រជាជាតិចុងក្រោយបំផុត ថ្ងៃដែលព្រះអង្គទ្រង់បានត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ទឹង ជាថ្ងៃដែលព្រះអង្គយាងចូលកាន់ព្រះបរិនិព្វាន ។ បណ្ដាជនខ្មែរទូទាំងប្រទេស ក៏បាន ប្រារព្ធធ្វើពិធីនេះ ជាទំនៀមជាប់រៀងមកគ្រប់វត្តអារាម ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងឡាយ មានបីតិរីករាយឥតឧបមាដោយបានឱកាសដង្ហែព្រះប្រមុខរដ្ឋដ៏ជាទីគោរព ជាទីស្នេហាស្មើដោយជីវិតរបស់ខ្លួន គឺអង្គសម្តេចឪជាអម្ចាស់ ដែលព្រះអង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ ស្ដេចយាងមកជាព្រះរាជាធិបតី ក្នុងឱកាសដ៏មហោឡារិកនេះ ។ ព្រះរាជវត្តមានរបស់

ព្រះអង្គ រឹងរឹតតែបន្ថែមនូវសក្តិភាពដ៏ច្បាស់ឡើងទៀត បញ្ជាក់អំពីទឹកព្រះចិត្តដ៏សែនត្រជាក់ ក្រាលដណ្តប់ព្រោះព្រំទៅលើសន្តានចិត្តខេមរជនគ្រប់ឋានៈគ្រប់ពេលវេលា ទាំងកិច្ចការកសាងប្រទេសជាតិ, ទាំងការកសាងបុណ្យកុសល តាមវេសនុវាទ នៃព្រះពុទ្ធជាអម្ចាស់ ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស !

ពិធីបុណ្យនមស្ការព្រះសក្យមុនីចេតិយ ជាពិធីបុណ្យជាតិដែលជាព្រះកេរ្តិ៍ឧត្តមរបស់សម្តេចឪជាម្ចាស់ ដែលព្រះអង្គទ្រង់ប្រោសព្រះរាជទាននូវព្រះសារីរិកធាតុនៃព្រះសម្ពុទ្ធដែលព្រះអង្គបាននាំមកពីប្រទេសស្រីលង្កា នៅគ្រាដែលស្តេចយាងធ្វើព្រះរាជទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសនោះ ឲ្យយកមកប្រតិស្ឋាននៅទីងព្រះចេតិយនេះ ។ ព្រះបាទសម្តេចព្រះ នរោត្តម សុរាម្រិត ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសឲ្យសាងព្រះចេតិយនេះឡើង ហើយទ្រង់ប្រកាសឲ្យធ្វើបុណ្យនមស្ការជាផ្លូវការរៀងរាល់ឆ្នាំ តាំងពី គ.ស. ១៩៥៧ មក ។ ព្រះរាជកេរ្តិ៍ថ្លៃថ្លានេះឯង ក៏បានដិតជាប់ក្នុងសន្តានចិត្តនៃពុទ្ធមាមកជនខ្មែរ ឲ្យរឭកឃើញជានិច្ច នូវព្រះករុណាធិគុណប្រពៃពិសេសនេះ ពុំមានភ្លេចមួយគ្រាណាឡើយ ។ ព្រះរាជូបត្ថម្ភ គ្រប់បែបគ្រប់យ៉ាងក្នុងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា ទុកដូចជាព្រះអំណោយទានមួយយ៉ាងធំ ខាងផ្លូវប្រាជ្ញា និងផ្លូវបដិបត្តិចំពោះបណ្តាជនខ្មែរជាកូនចៅរបស់ព្រះអង្គ ។ ជាភស្តុតាងមួយថ្មីទៀត គឺដោយសារព្រះរាជតម្រិះដ៏ជ្រះថ្លា និងវាងវៃរបស់សម្តេចឪជា

អម្ចាស់ ទ្រង់ត្រាស់បញ្ជាឲ្យក្រសួងធម្មការចាត់ចែងការ ជាមួយក្រសួងនា នា ធ្វើពិធីសម្ពោធព្រះត្រៃបិដកជាផ្លូវការនោះ បណ្ដាជនខ្មែរពេញចិត្តឥតអ្វីប្រៀបផ្ទឹមបាន ហើយក៏នាំគ្នាចាត់ចែងធ្វើពិធីនេះយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង នៅគ្រប់ទីវត្តអារាមគ្រប់សង្កាត់ គ្រប់ស្រុក គ្រប់ខេត្ត គ្រប់ក្រុង ៗ ដូច្នោះហើយ បានជាគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលបានចាត់ការបោះពុម្ពតាំងពីច្រើនឆ្នាំមកហើយនោះ មានពុទ្ធបរិស័ទមកជាវយកទៅធ្វើពិធីដង្ហែយ៉ាងអឹកធឹក បើគិតជាប្រាក់បំណុលក្នុងថវិកាជាតិ ដោយការជាវសៀវ-ភៅនេះ ឃើញថាបានចំនួនប្រាំបួនលាន ប្រាំមួយសែនរៀល ហើយសព្វថ្ងៃនេះ ក៏នៅតែមានពុទ្ធបរិស័ទមកជាវជាហូរហែយកទៅតម្កល់ជាក្បួនខ្នាតសម្រាប់សិក្សាប្រចាំវត្តអារាមរៀង ៗ ខ្លួន ៗ សក្ខីភាពម្យ៉ាងទៀតនៃសទ្ធាជ្រះថ្លាយ៉ាងមុះមុតនៃពុទ្ធមាមកជននៅកម្ពុជរដ្ឋ ចំពោះព្រះពុទ្ធសា-សនានោះ គឺនៅពេលដែលក្បួនសម្ពោធព្រះត្រៃបិដក ព័ទ្ធជុំវិញព្រះរាជធានីកាលពីថ្ងៃទី ១ មេសា ១៩៦៩ មានសប្បុរសជន បរិច្ចាគបច្ច័យចូលចាប់កុសលដំគ្រាកាលនេះ រួមទៅបានចំនួន ៧៥៤.០៦៩ រៀល ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះ គោលចារិកព្រះពុទ្ធវចនៈនៅក្នុងព្រះត្រៃបិដក បានជ្រួតជ្រាបសស្រាក់សស្រាំៈ ទៅក្នុងសន្ដានចិត្ត នៃពុទ្ធបរិស័ទខ្មែរយើងកាន់តែខ្លាំងក្លាឡើងទៀត ដូចជាព្រះឱវាទ ដែលសម្ដេចឪជាអម្ចាស់ ទ្រង់បានថ្លែងកាលពីថ្ងៃទី ១ មេសា គ្រាដែលប្រារព្ធពិធីសម្ពោធព្រះត្រៃបិដក នៅទី

លានពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ព្រះសុកម្រិតថា : គម្ពីរក្បួនខ្នាតទាំងនេះ មិន ត្រឹមតែជាគោលសិក្សារបស់ព្រះសង្ឃ នៅគម្ពល់តាមវត្តអារាមប៉ុណ្ណោះទេ អស់លោកជាគ្រហស្ថមានយុវជនជាដើម ក៏ត្រូវមានក្បួនច្បាប់ទាំងនេះ ជាឯកសារផ្ទាល់ខ្លួនដែរ ព្រោះសេចក្ដីទាំងនៃព្រះសទ្ធម្មរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធនេះ ហើយ ជាមេគំនិតបណ្ដុះបញ្ញាស្មារតីរបស់យើងឲ្យបានចុះផ្លាស់ក្ដីត្រូវកាល គ្រប់ពេលវេលា ត្រូវតាមគន្លងមនោគមវិជ្ជាជាតិ គឺសង្គមនិយមព្រះពុទ្ធ-សាសនា ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមព្រះបរមកដវកាស ថ្លែងអភិវន្ទនាការចំពោះ ព្រះសារីរិកធាតុ ដែលមានគម្កល់នៅទីងចេតិយនេះ ដូចតទៅ ។

បពិត្រព្រះអរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធ បរមគ្រូ

នៅវេលានេះ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ជាពុទ្ធបរិស័ទនៅប្រទេសកម្ពុជា មានសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានីបរមបពិត្រ សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋជាអម្ចាស់ សកាទាំងពីរ រាជវង្សានុបាល នាមុខសព្វមុខមន្ត្រីគ្រប់តំណែង មានទាហាន ស៊ីវិល កងពលតម្រួត កងអាសាស្ម័គ្រ និង យុវជន-យុវតី ព្រមទាំងឧបាសក ឧបាសិកា បានមកប្រជុំគ្នា ធ្វើពិធីនមស្ការចំពោះព្រះសារីរិកធាតុរបស់ព្រះ អង្គដើម្បីសម្ដែងនូវព្រះរាជហឫទ័យ និង ទឹកចិត្តគោរពដ៏ជ្រាលជ្រៅ ចំពោះ ព្រះមហាករុណាធិគុណរបស់ព្រះអង្គ ដែលបានទុកព្រះសាសនា ពោល

គឺពាក្យប្រៀនប្រដៅ ចែកចាយដល់យើងខ្ញុំព្រះអង្គគ្រប់គ្នា ៗ រសព្រះសទ្ធម្ម ទុកដូចជាទឹកអម្រឹតប្រោះព្រំបណ្ដុះសតិបញ្ញា ចំពោះយើងខ្ញុំព្រះអង្គគ្រប់ពេលគ្រប់វេលា ព្រមទាំងជាបទដ្ឋានមួយយ៉ាងវិសេសថ្លៃថ្លា ឲ្យមនុស្សលោកទាំងពួងចេះទឹក ឃើញដល់រសជាតិសន្តិភាព សេចក្ដីស្ងប់ក្រៀមក្សាន្ត ជាពិសេសគឺបណ្ដាជនខ្មែរដែលប្រតិបត្តិយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន ថែមទាំងដកស្រង់នូវគោលគំនិតដ៏ល្អប្រពៃទាំងនេះ ធ្វើជាគោលនយោបាយជាតិផង គឺនយោបាយសង្គមនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលសម្ដេចព្រះ**នរោត្តម សីហនុ** ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យបង្កើតឡើង ដើម្បីញ៉ាំងកម្ពុរដ្ឋឲ្យបានជួបតែនឹងសេចក្ដីសុខ សេចក្ដីចម្រើនរុងរឿង រហូតដល់បានឈ្មោះថាជាកោះសន្តិភាព នៅក្នុងភូមិភាគអាស៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍ ដែលសព្វថ្ងៃច្រើនតែមានក្នក់នរក គឺសង្គ្រាមដុតពេលពលនោះ ៗ ហេតុនេះ សូមសម្ដេចព្រះបរមសាស្ដាសម្មាសម្ពុទ្ធ មេត្តាប្រោសទទួលនូវអភិវន្ទនាការ ព្រមទាំងគ្រឿងសក្ការៈបូជាទាំងឡាយ មានទៀន ធូប ផ្កាភ្ញី ប្រទីបផ្កាលានិង សេចក្ដីគោរពទាំងកាយវាចាចិត្តរបស់យើងខ្ញុំព្រះអង្គ ៗ

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស !

ដោយព្រះគុណានុភាពនៃពិធីបុណ្យដែលកើតឡើងក្នុងគ្រានេះ, ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសូមថ្វាយនូវព្រះរាជកុសល ចំពោះសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានីជាម្ចាស់ជីវិត និង សម្ដេចឪជាម្ចាស់ សូមព្រះអង្គទ្រង់បានប្រកបដោយ

ព្រះបរមសុខសួស្តី មានព្រះជន្មាទីឃាយុយឺនយូរ និង បានឈ្នះអស់មារសត្រូវគ្រប់ទិសទី ដើម្បីបានជាម្លប់យ៉ាងសែនសុខ របស់បណ្តាជនខ្មែរទូទៅ ។

មួយចំណែកទៀត សូមបុញ្ញកុសលនេះ ជួយទ្រទ្រង់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ សម្តេចព្រះសង្ឃនាយក សម្តេចព្រះពោធិវង្ស សូមទ្រង់ប្រកបតែនិងសេចក្តីសុខព្រះកាយពល ផុតចាករោគាពាធផងទាំងពួង ដើម្បីបានទ្រទ្រង់ព្រះពុទ្ធសាសនា ឲ្យរឹងរឹតតែថ្កុំថ្កើងឡើង ។

ទីបំផុត សូមតេជានុភាពនៃកងការកុសលនេះ ជួយឧបត្ថម្ភពុទ្ធបរិស័ទខ្មែរទាំងអស់ ទាំងព្រះសង្ឃទាំងគ្រហស្ថ មាននាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រី ទាហាន ស៊ីវិល កងពលតម្រួត កងអាសាស្វ័គ្រ យុវជន-យុវតី ជីវពល នារីក្លាហាន និង បណ្តាជនទូទៅ សូមឲ្យបានជួបតែនឹងសេចក្តីសុខ សេចក្តីចំរើនគ្រប់ប្រការ ព្រមទាំងមានចិត្តព្រមព្រៀងគ្នាជាធ្លុងមួយក្នុងការកសាងជាតិ ព្រះពុទ្ធសាសនា និងរាជបល្ល័ង្ក ដង្ហែតាមព្រះមាគ៌ានយោបាយដ៏ភ្លឺស្វាងនៃសម្តេចឪ ព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍ជាតិ គ្រប់ពេលវេលា តរៀងទៅកុំបីឃ្លាត ។

ជយោ ! សង្គមនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា

សូមព្រះតេជៈតម្កល់លើត្បូង !

សេចក្ដីអំពាវនាវ

នាកយវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

សូមពិតពុទ្ធដីកា ព្រះតេជព្រះគុណ សូមថ្លៃវិស្សមាជិក ជាសមាជិកា-សមាជិក នៃក្រុមទំនៀមទម្លាប់

សូមជ្រាប ។

កម្មវត្ថុ : អំពីពិធីឡើងពេង និងល្បែងកូនគោលក្មេង ។

មានអ្នកស្រាវជ្រាវបរទេសជាច្រើន ត្រូវការចង់ដឹងឲ្យច្បាស់លាស់ អំពីពិធីឡើងពេង និងល្បែងកូនគោលក្មេង ដែលជាប្រពៃណីនិងទំនៀមទម្លាប់នៃប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរយើង ។ ហេតុនេះ ការិយាល័យទំនៀមទម្លាប់ សូមអំពាវនាវដល់ព្រះតេជព្រះ គុណ អស់លោកអ្នក ជាសមាជិកា សមាជិក ក្រុមទំនៀមទម្លាប់ ទាំងអស់នៅគ្រប់ស្រុក គ្រប់ខេត្ត មេត្តាផ្ដល់ពត៌មានអំពីពិធីឡើងពេង និងល្បែងកូនគោលក្មេង ដែលគេធ្លាប់ធ្វើ ធ្លាប់លេងនៅស្រុក ភូមិរបស់ព្រះតេជព្រះគុណ អស់លោក អ្នក តាមសំនួរដូចខាងក្រោមនេះរួចផ្ញើទៅការិយាល័យក្រុមទំនៀមទម្លាប់នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ឲ្យទាន់មុនដាច់ឆ្នាំ ១៩៦៩ នេះ ព្រោះអ្នកស្រាវជ្រាវនោះ គេចង់ទៅមើលដល់ទីកន្លែង និង បានថតរូបផង ។

ឯគោលសេចក្ដីដែលត្រូវឆ្លើយ គឺត្រូវឆ្លើយឲ្យត្រូវ ដូចមានសំនួរតទៅនេះ :

នៅស្រុក ភូមិ ព្រះតេជព្រះគុណ អស់លោក អ្នក មានធ្វើពិធីឡើងពេង និង លេងល្បែងកូនគោលក្មេងនេះដែរ ឬ ទេ? បើមានធ្វើ មានលេង តើគេធ្វើពិធីនោះធំដុំ ឬ តូចតាចទេ?

- គេធ្វើពិធីនេះ នៅ ថ្ងៃ ខែ ណា ? ធ្វើនៅកន្លែងណា (កំណត់យកក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០) ។

- សូមប្រាប់ផ្លូវដែលទៅកាន់កន្លែងនោះ តើត្រូវជិះយានអ្វីទើបទៅបាន តើពិបាកទៅ ឬ ឆ្ងាយទៅ ?

- ឯរឿងល្បែងកូនគោលក្មេងក៏ដូចគ្នាដែរ តើគេលេងល្បែងនេះនៅថ្ងៃ-ខែ ណា សព្វថ្ងៃនេះនៅមានគេលេងដែរឬទេ សូមផ្តល់ពត៌មានឲ្យច្បាស់លាស់ ។

សូមព្រះតេជព្រះគុណ សហជីវិនី សហជីវិន មេត្តាឲ្យពត៌មាននេះឲ្យច្បាស់លាស់, ក្រុមទំនៀមទម្លាប់ នឹងចាត់ឲ្យជូនអ្នកស្រាវជ្រាវទាំងនោះ ឲ្យមកពិនិត្យមើលដល់ទីកន្លែង ។

សូមព្រះតេជព្រះគុណ សហជីវិនី សហជីវិន ទទួលនូវសេចក្តីរាប់អានដ៏ស្មោះអំពីខ្ញុំ ។

នាយកវិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

លាង ហ៊ាប អាន